

MINISTARSTVO FINANSIJA

**Izvještaj o realizaciji poreske
politike u 2019. godini**

MART 2020. GODINE

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ MINISTRA	1
I NORMATIVNI OKVIR	3
1.1. Struktura poreskih i carinskih propisa Crne Gore	4
1.2. Realizacija obaveza iz programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu	8
1.3. Propisi koji su doneseni u 2019. godini a koji nijesu po programu rada vlade Crne Gore za 2019. godinu	11
1.4. Normativa lokalnih prihoda	14
II NAPLATA PRIHODA	16
2.1. Bruto naplata Poreske uprave	17
2.2. Bruto naplata Uprave carina	21
2.3. Naplata lokalnih prihoda	22
2.4. Dijeljenje prihoda	24
III REPROGRAM PORESKOG POTRAŽIVANJA	25
3.1. Reprogramirane obaveze shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja	26
3.2. Dospjele i naplaćene obaveze po osnovu reprograma	26
3.3. Ukinuta rješenja po osnovu Zakona o reprogramu poreskog potraživanja	28
IV OPTEREĆENJE RADA	29
4.1. Poresko opterećenje po osnovu rada u Crnoj Gori	30
4.2. Hronologija izmjene stope poreza i doprinosa od 2007. godine	31
V CRNA GORA, EU i OKRUŽENJE	33
5.1. Usklađenost poreskih propisa Crne Gore sa direktivama Evropske unije	34
5.2. Poreske stope u Crnoj Gori i Evropskoj uniji	36
5.3. Poreske stope u Crnoj Gori i državama okruženja	39
VI IZVJEŠTAJI O RADU	41
6.1. Izvještaj o radu Direkcije za izdavanje odobrenja za obavljanje proizvodnje, obrade i prometa duvanskih proizvoda	42
6.2. Izvještaj o radu Direkcije za drugostepeni poreski i carinski postupak	43
VII BORBA PROTIV SIVE EKONOMIJE	44
7.1. Mjere Poreske uprave u borbi protiv sive ekonomije	45
7.2. Mjere Uprave carina u borbi protiv sive ekonomije	47
VIII PROJEKTI UPRAVA	49
8.1. Projekti u Upravi carina u 2019. godini	50
8.2. Projekti u Poreskoj upravi u 2019. godini	51

UVODNA RIJEČ MINISTRA

Izveštaj o realizaciji poreske politike u 2019. godini pripremljen je u skladu sa *Programom rada Vlade Crne Gore* za I kvartal 2020. godine. Cilj ovog izveštaja je da na sveobuhvatan način prikaže realizaciju poreske politike Crne Gore u 2020. godini, od normativnih rješenja koja kreira Ministarstvo finansija do naplate prihoda realizovanih od strane Poreske uprave i Uprave carine.

Kreiranje normativne poreske politike u Crnoj Gori je u nadležnosti Ministarstva finansija-Direktorata za poreski i carinski sistem. Tokom 2019. godine Ministarstvo finansija je uputilo Vladi Crne Gore četiri prijedloga za izmjenu poreskih propisa u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu, ali i devet propisa koji su predloženi van Programa rada Vlade Crne Gore u 2019. godini. Pored navedenog, tokom 2019. godine Ministarstvo finansija je realizovalo izmjene devet podzakonskih akata u smislu zakonskih rješenja iz oblasti oporezivanja. Bitno je naglasiti da je Ministarstvo finansija u 2019. godini nastavilo da predlaže mjere u cilju umanjenja poreskih opterećenja po osnovu rada, a odleđa se kroz umanjenje stope doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca za 2 procentna poena, ali i potpunim ukidanje tzv. „krizne stope“ poreza na dohodak fizičkih lica, čije konačno ukidanje je stupilo na snagu 31. decembra 2019. godine, te se dohodak fizičkih lica u Crnoj Gori od početka 2020. godine oporezuje po jednoj od nižih stopa u Evropi od 9%. *Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama*, između ostalog, je izvršena korekcija visine akcize na etil alkohol i gazirana pića sa dodatkom šećera, data je mogućnost uvođenja malih nezavisnih pivara (*craft pivara*), kao i uvođenje novog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka sa čijom priomjenom će se otpočeti od 1. januara 2021. godine. Predložena rješenja predstavljaju korak dalje ka unaprjeđenju postojećih rješenja naročito kada je u pitanju obezbjeđenje stabilnosti prihoda od akciza, nastavak njihovog usklađivanja sa EU direktivama kao i jačanje fiskalne discipline kod prometa akciznim proizvodima. Pored navedenog, treba naglasiti da je Ministarstvo finansija tokom 2019. godine imalo značajne aktivnosti na izradi propisa u međunarodnom planu, kroz *Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima*, *Predlog za pridruživanje Crne Gore Inkluzivnom okviru za BEPS* i *Zakonom o potvrđivanju ugovora između Crne Gore i knjaževine Monako o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak*.

Izveštajem o realizaciji poreske politike u 2019. godini prikazana je bruto naplata koju realizuje Poreska uprava i Uprava carina. Bruto naplata Poreske uprave u 2019. godini iznosila je približno 1,2 milijarde eura, što u poređenju sa 2018. godinom predstavlja uvećanje za 8,4%. U strukturnom smislu, na naplatu poreza u ukupnoj naplati odnosi se 53,2% a na naplatu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje 46,8%. Bruto naplata Uprave carina u 2019. godini iznosila je 819,8 miliona eura, što u poređenju sa 2018. godinom predstavlja uvećanje za 5,2%. Ukupna bruto naplata Poreske uprave i Uprave carina u 2019. godini iznosila je približno 2,0 milijarde eura, i u odnosu na 2018. godinu uvećana je 7,0%.

Poreska uprava je i tokom 2019. godine nastavila da sprovodi mjere naplate poreskog duga shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja. U 2019. godini je po osnovu reprograma dospjelo na naplatu 27,5 miliona eura, a naplaćeno je 19,5 miliona eura, odnosno 70,9% od dospjelih obaveza. U širem kontekstu, ukupan iznos reprogramiranih obaveza shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja iznosi 184,7 miliona eura, a na 31. decembar 2019. godine dospjelo je na naplatu ukupno 88,9 miliona eura. Ukupan broj ukinutih rješenja o reprogramu za poreske obveznike koji ne poštuju Zakon o reprogramu poreskog potraživanja je 1.758 u ukupnom iznosu od 62,6 miliona eura, a tokom 2019. godine je Privrednom sudu Crne Gore podneseno 448 prijedloga za otvaranje stečajnog postupka kod poreskih obveznika kojim je ukinuto rješenje o reprogramu.

Poresko zakonodavstvo Crne Gore se u velikoj mjeri usklađuje sa poreskim sistemom Evropske unije, a Crna Gora u kontinuitetu vrši predlaganje izmjena i dopuna zakonskih rješenja nacionalnog zakonodavstva u cilju usklađivanja sa direktivama Evropske unije. Akcizno zakonodavstvo Crne Gore je u pogledu visine poreskih stopa u potpunosti usklađeno sa minimalnim iznosima koji su propisani direktivama Evropske unije, osim u dijelu oporezivanja cigareta gdje će se to povećanje vršiti dinamikom postepene usklađenosti do postizanja potpune usklađenosti. Opšta stopa poreza na dodatu vrijednost je na nivou prosječne opšte stope u državama Evropske unije i usklađena je sa direktivom

koja propisuje minimalnu stopu za države članice. Stopa poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori je na nivou najniže stope među članicama Evropske unije i iznosi 9%. Poređenjem poreskih stopa Crne Gore sa poreskim stopama u državama okruženja dolazi se do toga da je opšta stopa PDV-a u Crnoj Gori na nivou prosjeka država iz okruženja, a da su stope poreza na dohodak fizičkih lica i dobiti pravnih lica najniže u poređenju sa državama iz okruženja.

U izvještajnom periodu Direkcija za izdavanje odobrenja za obavljanje proizvodnje, obrade i prometa duvanskih proizvoda je donijela ukupno 930 rješenja za obavljanje uvoza i prometa, brisanje iz Evidencije i oduzimanje odobrenja za obavljanje prometa, kao i za upis u registar. U istom periodu, Direkcija za drugostepeni poreski i carinski postupak je zaprimila ukupno 1.102 predmeta, od čega je riješila ukupno 947 predmeta, odnosno 86% od ukupno zaprimljenih predmeta.

U borbi protiv sive ekonomije Poreska uprava i Uprava carina su tokom 2019. godine sprovodile mjere iz dijela svoje nadležnosti, kako bi sivu ekonomiju svele na minimum. U saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova vršene su provjere prijave nerezidentnih fizičkih lica koji su dobili dozvolu za privremeni boravak i rad stranaca koji podliježu obaveznom osiguranju, a tokom ljetnje turističke sezone angažovane su mobilne ekipe u pet primorskih opština. Uprava carina je tokom 2019. godine intenzivirala kontrole u cijelom postupku carinjenja robe, naročito kod uvoza akciznih proizvoda i kafe, a pojačane su i zajedničke kontrole sa drugim institucijama u Luci Bar.

Tokom 2019. godine u Poreskoj upravi i Upravi carina su započeti ili realizovani brojni projekti, a izdvajaju se projekat „E-fiskalizacije“, „Dalje jačanje administrativnih kapaciteta Poreske uprave u cilju ispunjavanja uslova iz poglavlja 16-oporezivanje“, „RARP projekat“, „Podrška Upravi carina“, „Podrška Upravi carina u oblasti akciza“, „Seed Maintenance“ i brojni drugi projekti.

Na kraju, treba naglasiti da će Ministarstvo finansija i u narednom periodu nastaviti da predlaže normativna rješenja koja će biti optimalan balans između usklađivanja sa direktivama Evropske unije i najbolje prakse iz okruženja sa jedne strane, i naplate prihoda i poboljšanja poslovnog ambijenta sa druge strane.

I

NORMATIVNI OKVIR

- * struktura poreskih i carinskih propisa Crne Gore
- * realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu
- * propisi koji su donijeti u 2019. godini a koji nijesu po Programu rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu
- * normativa lokalnih prihoda

1.1. STRUKTURA PORESKIH I CARINSKIH PROPISA CRNE GORE

Poreski sistem Crne Gore u 2019. godini bazirao se na sljedećim poreskim oblicima:

- * porezu na dodatu vrijednost,
- * akcizama,
- * porezu na dobit pravnih lica,
- * porezu na dohodak fizičkih lica,
- * doprinosima za obavezno socijalno osiguranje,
- * porezu na nepokretnosti,
- * porezu na promet nepokretnosti,
- * porezu na kafu,
- * porezu na ugljovodonike,
- * porezu na premije osiguranja,
- * porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica,
- * porezu na promet upotrebljavanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica,
- * carinama,
- * taksama,
- * naknadama.

Porez na dodatu vrijednost

Porez na dodatu vrijednost u Crnoj Gori je propisan Zakonom o porezu na dodatu vrijednost. U primjeni su dvije pozitivne poreske stope poreza na dodatu vrijednost, i to standardna stopa od 21% i snižena stopa od 7%, kao i nulta stopa (0%).

Porez na dodatu vrijednost se obračunava i plaća na:

1. Isporuku proizvoda i usluga koju poreski obveznik u okviru obavljanja svoje djelatnosti vrši uz naknadu i
2. Uvoz proizvoda.

Bliža primjena Zakona o porezu na dodatu vrijednost detaljnije je propisana kroz sljedeća podzakonska akta:

- * Uredba o poreskoj registar kasi,
- * Pravilnik o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost,
- * Pravilnik o obliku i sadržini prijave za registraciju obveznika poreza na dodatu vrijednost,
- * Pravilnik o utvrđivanju proizvoda i usluga koji se oporezuju po sniženoj stopi PDV,
- * Pravilnik o postupku oslobođanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga,
- * Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na oslobođanje od plaćanja akcize i poreza na dodatu vrijednost za diplomatska i konzularna predstavništva i međunarodne organizacije,
- * Pravilnik o obliku i sadržini prijave za obračun poreza na dodatu vrijednost,
- * Pravilnik o količini rashoda na koji se ne plaća porez na dodatu vrijednost.

Akcize

Zakonom o akcizama uređen je sistem i uvedena je obaveza plaćanja akcize za akcizne proizvode koji se na teritoriji Crne Gore stavljaju u slobodan promet.

Akcizni proizvodi u Crnoj Gori su:

1. Alkohol i alkoholna pića,
2. Duvanski proizvodi, uključujući i nesagorijevajući duvan,
3. Mineralna ulja, njihovi derivati i supstituti i ugalj,
4. Gazirana voda i
5. Tečnost za punjenje elektronskih cigareta.

Bliža primjena Zakona o akcizama detaljnije je opisana kroz sljedeća podzakonska akta:

- * Uredbom o načinu i postupku utvrđivanja iznosa prosječne ponderisane maloprodajne cijene cigareta i

- * Uredbom o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića akciznim markicama.
- * Pravilnikom o primjeni Zakona o akcizama,
- * Pravilnikom o bližem postupku izvoza duvanskih proizvoda,
- * Pravilnikom o bližim uslovima i načinu povraćaja plaćene akcize na gasna ulja koja se upotrebljavaju kao pogonsko gorivo za pogon registrovanih ribarskih brodova,
- * Pravilnikom o načinu i uslovima povraćaja akcize na mineralna ulja,
- * Pravilnikom o načinu ostvarivanja prava na oslobađanje od plaćanja akcize i poreza na dodatu vrijednost za diplomatska i konzularna predstavništva i međunarodne organizacije,
- * Pravilnikom o postupku bojenja i označavanja mineralnih ulja koja se koriste kao gorivo za grijanje,
- * Pravilnikom o utvrđivanju iznosa prosječne ponderisane maloprodajne cijene cigareta.

Porez na dobit pravnih lica

Porez na dobit pravnih lica u Crnoj Gori propisan je Zakonom o porezu na dobit pravnih lica i plaća se po stopi od 9%.

Obveznik poreza na dobit je rezidentno, odnosno nerezidentno pravno lice koje obavlja djelatnost radi sticanja dobiti.

Bliža primjena Zakona o porezu na dobit pravnih lica uređena je kroz sljedeća podzakonska akta:

- * Pravilnikom o konsolidovanoj poreskoj prijavi,
- * Pravilnikom o korišćenju poreskog oslobodjenja po osnovu poreza na dobit pravnih lica i poreza na dohodak fizičkih lica u privredno nedovoljno razvijenim opštinama,
- * Pravilnikom o obliku i sadržini izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu po odbitku na prihode koje ostvari rezidentno i nerezidentno pravno lice,
- * Pravilnikom o obliku i sadržini poreske prijave za utvrđivanje poreza na dobit pravnih lica,
- * Pravilnikom o obliku, sadržini i postupku izdavanja potvrde o rezidentnosti u poreske svrhe,
- * Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije i
- * Pravilnikom o sadržaju poreske prijave o prihodima koje nerezidentno pravno lice ostvaruje po osnovu kapitalnih dobitaka i izdavanja u zakup pokretne i nepokretne imovine.

Porez na dohodak fizičkih lica

Porez na dohodak fizičkih lica u Crnoj Gori propisan je Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica. U 2019. godini porez na dohodak fizičkih lica je karakterisala blaga progresivnost stopa, koja je iznosila 9% na dohodak od zaposlenja u visini do prosječne mjesečne bruto zarade ostvarene u prethodnoj godini u Crnoj Gori prema podacima organa nadležnog za poslove statistike, i 11% za dio zarade iznad prosječne bruto zarade ostvarene u Crnoj Gori. Ova odredba je bila na snazi do 31. decembra 2019. godine, nakon čega se porez na dohodak fizičkih lica plaća po jedinstvenoj stopi od 9%.

Obveznik poreza na dohodak fizičkih lica je rezidentno, odnosno nerezidentno fizičko lice koje ostvari dohodak iz izvora utvrđenih Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica.

Bliža primjena Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica uređena je kroz sljedeća podzakonska akta:

- * Pravilnikom o korišćenju poreskog oslobodjenja po osnovu poreza na dobit pravnih lica i poreza na dohodak fizičkih lica u privredno nedovoljno razvijenim opštinama,
- * Pravilnikom o obliku i sadržini godišnje prijave za obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica,
- * Pravilnikom o obliku, sadržini i postupku izdavanja potvrde o rezidentnosti u poreske svrhe,
- * Pravilnikom o paušalnom oporezivanju prihoda od samostalne djelatnosti,
- * Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije za obveznike koji ostvaruju prihode od samostalnih djelatnosti,
- * Pravilnikom o usklađivanju iznosa opreživog dohotka fizičkih lica sa rastom cijena na malo i
- * Uputstvom o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja.

Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje

Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje u Crnoj Gori propisani su Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, a plaćaju ga zaposleni, poslodavci, preduzetnici i poljoprivrednici koji nijesu obveznici doprinosa za slučaj nezaposlenosti.

Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje su:

- * doprinos za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje u visini od 20,5%,
- * doprinos za obavezno zdravstveno osiguranje u visini od 10,8% i
- * doprinos za osiguranje od nezaposlenosti u visini od 1%.

Primjena Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje bliže je propisana kroz sljedeća podzakonska akta:

- * Pravilnikom o načinu i postupku povraćaja više plaćenih doprinosa za obavezno socijalno osiguranje,
- * Pravilnikom o usklađivanju iznosa najviše godišnje osnovice za plaćanje doprinosa za 2019. godinu,
- * Pravilnikom o utvrđivanju osnovica doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za svještenike, monahe i monahinje i
- * Pravilnikom o utvrđivanju osnovica za penzijsko i invalidsko osiguranje za lica zaposlena u inostranstvu.

Porez na nepokretnosti

Porez na nepokretnosti u Crnoj Gori propisan je Zakonom o porezu na nepokretnosti i plaća se po proporcionalnoj stopi od 0,25% do 1,00% tržišne vrijednosti nepokretnosti.

Porez na nepokretnosti plaća se na nepokretnosti koje se nalaze u Crnoj Gori, i to:

- * zemljište (građevinsko, šumsko, poljoprivredno i drugo),
- * građevinski objekti (poslovni, stambeni, stambeno-poslovni, objekti u izgradnji, pomoćni, nepokretni privremeni objekti i drugi),
- * posebni dijelovi stambene zgrade (stanovi, poslovne prostorije, podrumi, nestambeni prostori, garaže, odnosno garažna mjesta i drugo).

Porez na promet nepokretnosti

Porez na promet nepokretnosti u Crnoj Gori propisan je Zakonom o porezu na promet nepokretnosti i plaća se po stopi od 3% od poreske osnovice.

Predmet oporezivanja je promet nepokretnosti a prihodi od poreza na nepokretnosti pripadaju budžetu Crne Gore, budžetu jedinice lokalne samouprave i Egalizacionom fondu, u srazmjeri 10%:80%:10%.

Primjena Zakona o porezu na promet nepokretnosti bliže je propisana sljedećim podzakonskim aktima:

- * Pravilnikom o načinu raspodjele prihoda od poreza na promet nepokretnosti koji pripadaju Budžetu Crne Gore i
- * Pravilnikom o sadržaju prijave za obračun poreza na promet nepokretnosti.

Porez na kafu

Porez na kafu u Crnoj Gori propisan je Zakonom o porezu na kafu, a predmet oporezivanja je kafa koja se uvozi ili proizvodi na teritoriji Crne Gore. Primjena Zakona o porezu na kafu bliže je propisana Pravilnikom o obliku i sadržini prijave, izjave i izvještaja koji se podnose u postupku oporezivanja kafe i vrsti i visini instrumenata obezbjeđenja.

Porez na ugljovodonike

Porez na ugljovodonike u Crnoj Gori je propisan Zakonom o porezu na ugljovodonike i plaća se po stopi od 54% od poreske osnovice. Poreski obveznik poreza na ugljovodonike je privredno društvo ili dio stranog društva koje obavlja upstream operacije, na osnovu ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, kao i drugo lice koje obavlja upstream operacije u skladu sa međunarodnim ugovorom.

Porez na premije osiguranja

Porez na premije osiguranja propisan je Zakonom o porezu na premije osiguranja i plaća se po stopi od 9% od ugovorene premije osiguranja. Poreski obveznik poreza na premije osiguranja je društvo osiguranja koje sa pravnim i fizičkim licima sklapa ugovor i naplaćuje premiju osiguranja.

Primjena Zakona o porezu na premije osiguranja bliže je propisana Pravilnikom o obliku i sadržaju evidencije o plaćanju poreza na premije osiguranja.

Porez na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica

Porez na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica propisan je Zakonom o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, a visina poreza je različita u zavisnosti od kategorije vozila.

Porez na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica

Porez na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica propisan je Zakonom o porezu na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, a plaća se po stopi od 5%.

Predmet oporezivanja je promet ili drugi način sticanja upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica.

Carine

Carinski sistem u Crnoj Gori uređen je Carinskim zakonom, Zakonom o Carinskoj tarifi i Zakonom o carinskoj službi.

Pored navedenih zakona u oblasti carinskog sistema, u 2019. godini su u primjeni bili i sljedeći podzakonski akti:

- * Uredba o Carinskoj tarifi za 2019. godinu,
- * Uredba o izdavanju uvjerenja koja prati robu pri izvozu, uvozu ili tranzitu,
- * Uredba o postupanju carinskog organa sa robom za koju postoji osnovana sumnja da povređuje prava intelektualne svojine,
- * Uredba o postupku sa robom i putnicima na granici između Crne Gore i Srbije,
- * Uredba o slobodnim carinskim prodavnicama,
- * Uredba o uslovima i načinu prodaje carinske robe i drugim postupcima sa carinskom robom,
- * Uredba o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine,
- * Uredba o uslovima za obavljanje poslova zastupanja pred carinskim organom,
- * Uredba o uslovima za odobravanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta na carinskom području Crne Gore,
- * Uredba o vrstama i načinu upotrebe carinskih obilježja,
- * Uredba o vrsti, visini i načinu plaćanja naknade za usluge carinskog organa,
- * Uredba o sprovođenju Carinskog zakona,
- * Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu podnošenja carinske deklaracije i drugih obrazaca koji se upotrebljavaju u carinskom postupku,

- * Pravilnik o posebnim mjerama carinskog nadzora i carinskom postupku za robe koje se koriste za snabdijevanje prevoznih sredstava u međunarodnom saobraćaju,
- * Pravilnik o načinu upotrebe sredstava prinude ovlašćenih carinskih službenika,
- * Pravilnik o službenoj legitimaciji i znački ovlašćenih carinskih službenika,
- * Pravilnik o službenoj odjeći carinskih službenika,
- * Pravilnik o uslovima, načinu nošenja i upotrebe vatrenog oružja i municije ovlašćenih carinskih službenika,
- * Pravilnik o vrstama priznanja, načinu dodjele priznanja i novčanih nagrada i visini novčanih nagrada za doprinos ugledu carinske službe,
- * Uputstvo o posebnim mjerama carinskog nadzora pri stavljanju cigareta u postupak tranzita, izvoza i ponovnog izvoza,
- * Uputstvo o posebnim mjerama carinskog nadzora pri stavljanju robe u slobodan promet, odnosno u postupku izvoza i tranzita šećera,
- * Uputstvo o uslovima i načinu pod kojima iznos carinskog duga, umjesto dužnika, može platiti treće lice.

Državne takse

Zakonom o administrativnim taksama, Zakonom o sudskim taksama, Zakonom o privrednim društvima i sl. propisana su plaćanja takse koje čine prihod države. Visina državnih administrativnih taksa određena je taksenom tarifom u Zakonu o administrativnim taksama, a njena visina uslovljena je vrstom radnje, odnosno akta koji podliježe plaćanju takse. Sudska taksa se plaća za radnje i akta koji se preduzimaju u sudskom postupku, a njena visina je propisana taksenom tarifom u Zakonu o sudskim taksama.

Naknade za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa

Obaveza plaćanja naknada za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa utvrđena je zakonima kojima je uređeno korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa (Zakon o šumama, Zakon o vodama, Zakon o finansiranju upravljanja vodama, Zakon o putevima, Zakon o rudarstvu, Zakon o životnoj sredini, Zakon o igrama na sreću, Zakon o koncesijama i dr.).

Osim navedenih, veoma značajnu ulogu u primjeni poreskih propisa imaju:

- * Zakon o poreskoj administraciji,
- * Zakon o reprogramu poreskog potraživanja,
- * Zakon o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa.

Ključne poruke:

1. Poreski i carinski sistem Crne Gore u 2019. godini bazirao se na 19 zakonskih akata;
2. Bližu primjenu zakonskih akata iz poreskog i carinskog sistema opisuje više od 70 podzakonskih akata.

1.2. REALIZACIJA OBAVEZA IZ PROGRAMA RADA VLADE CRNE GORE ZA 2019. GODINU

Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu predviđene su aktivnosti iz tematskog i normativnog dijela, i to:

1. *Analiza poreske politike u 2018. godini* (tematski dio), rok I kvartal;
2. *Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskim savjetnicima* (normativni dio), rok I kvartal;

3. *Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost* (normativni dio), rok I kvartal;
4. *Predlog Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga* (normativni dio), rok II kvartal;
5. *Predlog Zakona o imjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica* (normativni dio), rok II kvartal;
6. *Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji* (normativni dio), rok III kvartal;
7. *Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica* (normativni dio), rok III kvartal;
8. *Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama* (normativni dio), rok IV kvartal.

Shodno navedenim obavezama iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu, Ministarstvo finansija - Direktorat za poreski i carinski sistem je pripremio i Vladi Crne Gore dostavio sljedeće:

1. ***Analizu poreske politike u 2018. godini***, kojom je dat pregled ostvarenih poreskih prihoda u 2018. godini po svim osnovima (porezi, carine, akcize, doprinosi, takse, naknade, i dr.), uporedni prikaz ostvarenih prihoda u 2018. godini u odnosu na prethodnu fiskalnu godinu, ocjena stanja realizacije postavljenih ciljeva u oblasti poreske politike za 2018. godinu, kao i pregled reprograma poreskog potraživanja. Ukupni prihodi u 2018. godini ostvareni su u iznosu od 1.868,8 mil.€, što je 8,2% više u odnosu na prethodnu godinu.
2. ***Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskim savjetnicima*** („Službeni list Crne Gore“, broj 47/19), kojim je izvršeno usklađivanje važećeg zakona sa Direktivom Evropske unije o uslugama na unutrašnjem tržištu 2006/123/EZ, u cilju stvaranja pravnog okvira kojim se osigurava sloboda osnivanja i slobodno pružanje usluga, uz obavezu pojednostavljenja administrativnih postupaka u području pružanja usluga.
3. ***Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga*** („Službeni list Crne Gore“, broj 46/19) kojim se uređuje postupak fiskalizacije gotovinskog i bezgotovinskog plaćanja u prometu proizvoda i usluga, sadržaj fiskalnog računa, određuju obveznici fiskalizacije i druga pitanja od značaja za fiskalizaciju. Ovim zakonom želi se upostaviti sistem kojim će se obezbijediti dostupnost podataka o prometu proizvoda i usluga, kontrola izdavanja računa od strane Poreske uprave i uspostavljanje efikasnog sistema prikupljanja poreza. Efikasnost ovog sistema se ogleda u tome što će isti omogućiti tačniju informaciju o poreskom obvezniku i njegovim poreskim obavezama po izdatim računima, ali i da te informacije budu dobijene blagovremeno, odnosno u što kraćem roku.
4. ***Zakon o imjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica*** („Službeni list Crne Gore“, broj 67/19), kojim se prihodi od sportske djelatnosti i prihodi od autorskih i srodnih prava, patenta, žiga i prihoda samostalnih stručnjaka u kulturi izdvajaju u samostalne izvore prihoda iz prihoda od samostalne djelatnosti i prihoda od imovine i imovinskih prava. Izvršeno je širenje liste primanja na koja se ne plaća porez na dohodak prihodima po osnovu doživotne mjesečne naknade koju ima sportista sa vrhunskim reprezentativnim rezultatom i selektor, stipendije perspektivnom sportisti, sportske invalidnine, nagrade sportisti godine, nagrade zaslužnom sportskom radniku i premije koja se dodjeljuje iz budžetskih sredstava Crne Gore u skladu sa propisima kojima se uređuje sport i doživotne mjesečne naknade koju ima istaknuti kulturni stvaralac po osnovu tog statusa dodijeljenog u skladu sa zakonom kojim se uređuje kultura.
5. ***Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama***, predviđa uvođenje nacionalne aplikacije za akcize, odnosno novog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka kojim će se omogućiti programsko povezivanje softvera za razmjenu podataka u digitalnom obliku. Navedenim sistemom će se obezbijediti međusobna povezanost sa drugim carinskim, kao i sa budućim aplikacijama, što će doprinijeti jačanju naplate akcizne dažbine, kao i efikasnijoj borbi na planu suzbijanja sive ekonomije. U cilju jačanja konkurentnosti i stvaranja mehanizama za unaprjeđenje proizvodne djelatnosti, ovim zakonom se u akcizni sistem uvode mali nezavisni proizvođači piva, odnosno privredna društva, koji se bave proizvodnjom piva, radi njihovog stavljanja u promet. Takođe, navedenim zakonom se predlaže korekcija visine akcize za gazirana pića i etil alkohol, dok se predlaže smanjenje visine akcize na tečnosti za punjenje elektronskih cigareta, kojim će se obezbijediti regionalna usklađenost visine akcize za navedeni akcizni proizvod. Ovim zakonom se predlaže i mogućnost nabavke goriva, koja se upotrebljavaju za pogon ribolovnih plovih objekata, kao

i goriva za pogon poljoprivrednih mašina na registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima, bez plaćanja akcize uz dozvolu oslobođenog korisnika koju bi izdavao carinski organ sa kontrolnom karticom.

Za preostale tri obaveze iz Programa rada Vlade za 2019. godinu Ministarstvo finansija je u završnoj fazi realizacije, sa sljedećim obrazloženjem:

1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica:

Ministarstvo finansija je Predlog zakona zajedno sa Izjavom o usklađenosti predloga zakona sa pravnom tekovinom Evropske unije i korelacionom tabelom uputilo Kancelariji glavnog pregovarača (KEI) na davanje mišljenja 30.12.2019. godine. Nakon usaglašavanja teksta Tabele, Predlog zakona je sa odgovarajućom pratećom dokumentacijom upućen Evropskoj komisiji u Briselu na davanje mišljenja.

2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji:

Ministarstvo finansija je pripremio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji i isti je sa Tabelom usklađenosti Predloga zakona sa Direktivama EU na crnogorskom jeziku i drugim dokumentima dostavljen Evropskoj komisiji, radi davanja mišljenja. Nakon dobijanja navedenog mišljenja Predlog zakona će biti upućen Vladi Crne Gore na razmatranje i utvrđivanje.

3. Predlog zakona izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost:

U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu, ovo ministarstvo je pripremio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost kojim je izvršeno usklađivanje sa Direktivama EU.

Predlog zakona je upućen Vladi Crne Gore - Generalnom sekretarijatu na razmatranje i utvrđivanje (akt broj 6112/1 od 17. aprila 2019. godine). Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. aprila 2019. godine (akt broj 07-1523 od 25. aprila 2019. godine), razmotrila je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost i s tim u vezi donijela zaključak kojim je odgodila, za jednu od narednih sjednica, odlučivanje o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost.

Navedenim aktom je zadužila Ministarstvo finansija - Direktor za poreski i carinski sistem da, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvom kulture, Ministarstvom vanjskih poslova i Kancelarijom za evropske integracije, sagleda predložena zakonska rješenja uključujući i pitanja tretmana oslobođanja od PDV stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava u Crnoj Gori na bazi reciprociteta, kao i da sagleda mogućnost komparativnih iskustava oporezivanja pružalaca AVM usluga, na zahtjev koji distribuiraju programski sadržaj proizveden van Crne Gore i nakon toga pripremi i Vladi dostavi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost.

Takođe, jedan od zaključaka je da se zadužuje Poreska uprava da nakon provjere od nadležnih inspeksijskih službi poreskim obveznicima ograniči pravo na povraćaj PDV kod sticanja nepokretnosti za stanovanje ako se radi o upotrebi za lične potrebe, a ne za obavljanje oporezive djelatnosti.

Ministarstvo finansija (Direktorat za poreski i carinski sistem) sprovodi aktivnosti kako bi se u potpunosti ispoštovao navedeni zaključak.

Takođe, Ministarstvo finansija je određenim državnim organima uputilo predlog zakonskih rješenja na uvid radi davanja mišljenja i predloga, sa napomenom da se pojedini državni organi na isti nijesu izjašnjavali. Kancelarija za evropske integracije je dala na Predlog zakona pozitivno mišljenje.

Napominjemo, predložena zakonska rješenja, uključujući i pitanja tretmana oslobođanja od PDV stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava u Crnoj Gori na bazi reciprociteta, već postoje u važećim zakonskim i podzakonskim aktima koji regulišu tu oblast.

Mišljenja smo, da ne postoji pravni osnov za izmjenu postojećeg zakonskog rješenja kod oporezivanja pružalaca AVM usluga, iz razloga što je posljednim izmjenama Zakona o PDV (2017. godina) između ostalog izvršeno i usklađivanje člana 17 sa Direktivom Savjeta EU 112/2006 (Direktiva o zajedničkom sistemu PDV) u dijelu koji se odnosi na mjesto prometa usluga, između ostalog i na oporezivanje telekomunikacionih usluga i usluga pruženih elektronskim putem.

Ministarstvo finansija je Poresku upravu obavezalo da dostavlja kvartalni izvještaj o izvršenom inspekcijskom nadzoru kod poreskih obveznika koji su registrovani za obavljanje oporezive djelatnosti, koji se bave izdavanjem smještajnih kapaciteta u objektima za stanovanje, a iste koriste za lične potrebe. Poreska uprava je postupila po nalogu ministarstva i dostavlja izvještaj o izvršenom inspekcijskom nadzoru kod poreskih obveznika koji se bave izdavanjem smještajnih kapaciteta u objektima zaključno sa četvrtim kvartalom 2019. godine, odnosno, postupilo se po Zaključku Vlade Crne Gore i kod pojedinih poreskih obveznika ograničilo se pravo na povraćaj PDV.

Napominjemo da Programom rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu (drugi kvartal) planiran Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost.

Ključne poruke:

1. Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu, Ministarstvo finansija – Direktorat za poreski i carinski sistem je bio u obavezi da pripremi i Vladi dostavi 8 materijala;
2. Ministarstvo finansija-Direktorat za poreski i carinski sistem je okončalo 5 aktivnosti, a tri aktivnosti su u završnoj fazi realizacije;
3. Procenat ispunjenja obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore u 2019. godini iznosi 63%.

1.3. PROPISI KOJI SU DONESENI U 2019. GODINI A KOJI NIJESU PO PROGRAMU RADA VLADE CRNE GORE ZA 2019. GODINU

Pored opisanih materijala iz prethodnog poglavlja, Ministarstvo finansija-Direktorat za poreski i carinski sistem je pripremilo i Vladi Crne Gore uputilo:

Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima:

Kao rezultat zajedničke saradnje Savjeta Evrope i OECD-a nastala je Multilateralna konvencija o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima, kao najopširniji instrument koji omogućava korišćenje svih oblika poreske saradnje potrebne u borbi protiv poreske evazije i izbjegavanja plaćanja poreza, a što je prioritet u svim državama svijeta. Konvencija ima 128 potpisnica, među kojim i 17 jurisdikcija koje formalno nijesu države, zatim sve države članice G20, OECD-a, veliki finansijski centri, kao i sve veći broj država u razvoju. Navedena konvencija omogućava pružanje pomoći između država potpisnica u vidu razmjene informacija na zahtjev, automatski i spontano, pomoć u naplati inostranih poreskih potraživanja, kao i pomoć u dostavljanju dokumentacije. Primjenjuje se na sve vrste poreza koje se uvode na nivou države i na nivou jedinica lokalne samouprave. Konvencija garantuje zaštitu osnovnih prava poreskih obveznika, te stoga povjerljivost informacija koje se razmjenjuju i njihova ograničena upotreba predstavljaju važan uslov za razmjenu informacija. Takođe, sadrži i pravila o: uslovima pod kojim se pruža pomoć, uslovima pod kojim je moguće odbiti pružanje pomoći, čuvanju tajnosti podataka, implementaciji konvencije i dr. *Navedena konvencija je ratifikovana u Skupštini Crne Gore, na sjednici od 27. Decembra 2019.godine i Zakona o potvrđivanju ove konvencije je objavljen u „Službenom listu Crne Gore-Međunarodni ugovori“, broj 12/19.*

1. ***Zakon o potvrđivanju ugovora između Crne Gore i knjaževine Monako o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak:*** Međunarodno iskustvo i praksa pokazali su da je zaključivanje bilateralnih ugovora najefikasniji i najčešći oblik regulisanja problema dvostrukog oporezivanja, iz razloga što stvaraju povoljan poreski ambijent za međunarodno poslovanje i investiranje i obezbjeđuju efikasan mehanizam za razrješenje problema dvostrukog oporezivanja. Takođe, dvije zemlje

ostvaruju saradnju u oblasti ekonomije, turizma, kulture i unutrašnjih poslova. Ovim ugovorom je omogućeno da preduzeća iz Crne Gore koja obavljaju djelatnost u Knjaževini Monako, podliježu oporezivanju u ovoj zemlji samo ako u njoj imaju stalnu poslovnu jedinicu. Takođe, u slučaju izvođenja investicionih radova ovim ugovorom se obezbjeđuje rješenje prema kojem preduzeća iz Crne Gore imaju stalnu poslovnu jedinicu u Monaku, samo ako ti radovi traju duže od dvanaest mjeseci. Ako radovi traju kraće od navedenog perioda, dohodak naših preduzeća ne bi se oporezivao u Monaku, već u Crnoj Gori. Izuzetno značajno pitanje koje je regulisano ovim ugovorom jeste metod otklanjanja dvostrukog oporezivanja, prema kojem ako rezident Crne Gore ostvaruje dohodak, koji se, u skladu s odredbama ovog ugovora, može oporezivati u Monaku, Crna Gora odobrava kao odbitak od poreza na dohodak crnogorskog rezidenta, iznos jednak porezu na dohodak koji je plaćen u Monaku, pri čemu taj odbitak ne može biti veći od dijela poreza na dohodak, kako je obračunat prije izvršenog odbijanja, koji odgovara dohotku koji se može oporezivati u Monaku.

2. **Predlog za pridruživanje Crne Gore Inkluzivnom okviru za BEPS:** Pristupanjem ovom okviru, Crna Gora će iskoristiti pomoć koja će joj biti pružena kako bi na adekvatan način inkorporirala međunarodne standarde u svoje poresko zakonodavstvo u cilju implementacije BEPS mjera. Takođe, Crna Gora ima priliku da razmjenjuje iskustva sa drugim zemljama u vezi potpisivanja i implementacije Multilateralne Konvencije za primjenu mjera u cilju sprečavanja evazije poreske osnovice i premještanja dobiti, u cilju unaprjeđenja i jačanja njenih poreskih ugovora. Crna Gora će, kao dio Inkluzivnog okvira za BEPS, aktivno i na ravnopravnoj osnovi sa ostalim zemljama članicama OECD-a i G20, učestvovati u radu Odbora za fiskalne poslove i njegovih pomoćnih tijela, u donošenju odluka o svim rezultatima u vezi BEPS Projekta, doprinoseći dodatnom radu na postavljanju BEPS standarda i boljem pristupu inicijativama za izgradnju kapaciteta. Crna Gora je pristupila Inkluzivnom okviru za BEPS 5.decembra 2019.godine. Napominjemo da je Crna Gora, članstvom u Globalnom forumu o poreskoj transparentnosti i razmjeni informacija u poreske svrhe, potpisivanjem Multilateralne konvencije o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima i pridruživanjem Inkluzivnom okviru za BEPS, ispunila sve kriterijume Savjeta EU, do predviđenog roka (do kraja 2019.godine). S tim u vezi, Savjet ministara EU je objavio saopštenje da je „Crna Gora uspjela da implementira sve neophodne reforme kako bi se uskladila sa principima dobrog poreskog upravljanja EU do dogovorenog roka pa je stoga uklonjena iz Aneksa II” (siva lista).
3. **Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Službeni list Crne Gore”, broj 42/19),** čime su doprinosi za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca smanjeni za 2 p.p. tako da se učešće minimalne zarade u prosječnoj zaradi u Crnoj Gori povećava na 43%. Analize koje je sproveo Radni tim su pokazale da je optimalan scenario uvećanje minimalne zarade na 222€, uz istovremeno smanjenje doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca za 2 procentna poena. Rezultat sprovedene analize je Odluka Vlade Crne Gore sa sjednice od 23. maja 2019. godine o utvrđivanju minimalne zarade čija visina od 1. jula 2019. godine, iznosi 222,00 eura. Takođe, kako bi se kompenzovali dodatni troškovi za privredu, a i smanjilo poresko opterećenje rada izvršeno je i smanjenje stope doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca za 2 procentna poena.
4. **Zakon o izmjeni Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga („Službeni list Crne Gore”, broj 73/19),** kojim se propisuje odložena primjena Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga sa početkom od 1. januara 2021. godine. Imajući u vidu da je projekat eFiskalizacije izuzetno važan za Crnu Goru, to je neophodno obezbijediti kvalitetnu i pouzdanu hardversku i softversku komponentu, kako bi sistem funkcionisao u očekivanoj mjeri i u punom kapacitetu. Uvažavajući potrebe privredne zajednice za dodatnim prilagođavanjem novom sistemu fiskalizacije, kao i preporuke Evropske komisije o važnosti punog uključivanja i podrške privrede ovom procesu, predloženo je odlaganje početka primjene Zakona za godinu dana.
5. **Uredba o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića akciznim markicama („Službeni list Crne Gore”, br. 28/19):** U cilju unaprjeđenja postojećeg sistema zaštite duvanskih proizvoda i alkoholnih pića (osim piva i stonog vina), akciznim markicama, Vlada Crne Gore je na sjednici od 18. aprila 2019. godine usvojila Uredbu o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića akciznim markicama („Službeni list Crne Gore”, br. 28/19), kojom su uvedeni dodatni elementi zaštite akciznih markica, identifikacioni broj, QR kod, digitalni i drugi

sigurnosni elementi, kao i informacioni sistem u postupku odobravanja, štampanja i izdavanja akciznih markica.

6. ***Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima za odobravanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta na carinskom području Crne Gore*** ("Službeni list Crne Gore", broj 45/19): Ovim propisom skratice se vrijeme i smanjiti troškovi prilikom trgovanja preko crnogorske granice i na taj način doprinijeti konkurentnosti zemlje. Sprovedenjem odredbi Uredbe, relativno složene carinske formalnosti koje dovode do visokih troškova trgovine, biće pojednostavljene za one poslovne subjekte koji ispunjavaju uslove za sticanje ovlašćenog privrednog subjekta (OPS). Sa aspekta zaštite carinskog područja, carinske kontrole nad ovlašćenim privrednim subjektima će takođe biti smanjene. Privredni subjekt (uvoznik, izvoznik, špediter i bilo koji drugi subjekt koji je direktno ili indirektno povezan sa prekograničnom trgovinom) koji se kvalifikuje za status ovlašćenog privrednog subjekta, smatraće se pouzdanim partnerom u odnosu na carinski organ i shodno tome, uživati pogodnosti, prvenstveno izražene u oblasti carinskih pojednostavljenja i / ili sigurnosti. Navedeno će imati pozitivan uticaj na smanjenje troškova njihovog poslovanja.
7. ***Uredba o carinskoj tarifi za 2019. godinu*** ("Službeni list Crne Gore", broj 14/20): Osnovne izmjene u Carinskoj tarifi za 2019. godinu odnose se na smanjenje carinskih stopa i izmjenu nomenklature. Smanjenje carinskih stopa je posledica dalje liberalizacije dogovorene Protokolom o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Liberalizacija se, shodno Protokolu, vrši 1. januara svake godine i ista se osim smanjenja osnovnih carinskih stopa reflektuje i na stope dogovorene u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini. Druga značajna izmjena u Carinskoj tarifi za 2019. odnosi se na izmjenu nomenklature. Naime, Crna Gora je potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju preuzela obavezu usaglašavanja nacionalne nomenklature sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije (član 18 stav 2 SSP-a). Imajući u vidu da se Kombinovana nomenklatura mijenja svake godine, kao i činjenicu da ona predstavlja jedan od osnovnih preduslova za pravilno sprovođenje spoljnotrgovinske razmjene sa zemljama članicama Evropske unije, u Predlog Uredbe su inkorporirane izmjene koje je Evropska Unija dala u Kombinovanoj nomenklaturi za 2019. godinu.
8. ***Uredba o vrstama i načinu upotrebe carinskih obilježja*** ("Službeni list Crne Gore", broj 23/19): Ovom Uredbom i datim rješenjima ostvariće se bolja efikasnost u sprovođenju carinskih postupaka za koje je nadležna carinska služba, na način što će se bolje obezbijediti istovjetnosti robe od momenta stavljanja pod carinskim nadzor do okončanja zahtijevanog carinskog postupka, te onemogućiti njena neovlašćena upotreba. Na ovaj način će se na inoviran način utvrditi veći izbor carinskih obilježja koja se upotrebljavaju u carinskim postupcima u različitim kategorijama robnog saobraćaja, što do sada nije bio slučaj. Novim rješenjima unaprijediće se procedure, utvrditi pouzdanija carinska obilježja, poboljšati stepen sigurnosti u obezbjeđenju robe, pozitivno uticati na suzbijanje sive ekonomije i krijumčarenja, te time zaokružiti važeći sistem primjene carinskih ovlašćenja. Inoviranim rješenjima efikasnije će se uticati na promet robe na tržištu, te time stvoriti pozitivne pretpostavke za bolju naplatu dažbina kao primarnu nadležnost koju ima carinska služba.
9. ***Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje*** ("Službeni list Crne Gore", broj 15/19).
10. ***Pravilnik o utvrđivanju proizvoda i usluga koji se oporezuju po sniženoj stopi PDV*** ("Službeni list Crne Gore", broj 43/19).
11. ***Pravilnik o utvrđivanju proizvoda i usluga koji se oporezuju po sniženoj stopi PDV*** ("Službeni list Crne Gore", broj 51/19).
12. ***Pravilnik o obliku i sadržini godišnje prijave za obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica*** ("Službeni list Crne Gore", broj 26/19).
13. ***Pravilnik o sadržaju poreske prijave o prihodima koje nerezidentno pravno lice ostvaruje po osnovu kapitalnih dobitaka i izdavanja u zakup pokretne i nepokretne imovine*** ("Službeni list CG", broj 19/19).
14. ***Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita za poreskog savjetnika*** („Službeni list Crne Gore", broj 73/19).
15. ***Naredba o načinu uplate javnih prihoda*** ("Službeni list Crne Gore", broj 36/19).

16. **Uputstvo o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja** ("Službeni list Crne Gore", broj 15/19).
17. **Uputstvo o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja** ("Službeni list Crne Gore", broj 46/19).

Ključne poruke:

1. Ministarstvo finansija-Direktorat za poreski i carinski sistem je Vladi Crne Gore uputilo 9 materijala, a koji nijesu bili po programu rada Vlade za 2019. godinu;
2. Tokom 2019. godine Ministarstvo finansija-Direktorat za poreksi i carinski sistem je donijelo 9 podzakonskih akata.

1.4. NORMATIVA LOKALNIH PRIHODA

Opštine, shodno ovlašćenjima iz **Zakona o finansiranju lokalne samouprave** i ovlašćenjima iz posebnih zakona, mogu uvoditi:

- * *opštinske poreze* (prirez porezu na dohodak fizičkih lica i porez na nepokretnosti),
- * *lokalne takse* (administrativne takse, komunalne takse i ostale takse) i
- * *lokalne naknade* (naknadu za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, naknade za korišćenje opštinskih puteva i sl.).

Opštinski porezi

Opštinama je, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, dato ovlašćenje za uvođenje prireza porezu na dohodak fizičkih lica. Stopa prireza, može iznositi do 13% za opštine, dok za Glavni grad i Prijestonicu ta stopa može iznositi do 15%. Osnovicu za utvrđivanje prireza čini porez na dohodak fizičkih lica iz svih izvora (ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i kapitala).

Zakonom o porezu na nepokretnosti opštinama je data mogućnost za uvođenje poreza na nepokretnosti.

Lokalne takse

Shodno Zakonu o lokalnim komunalnim taksama opštinama je dato ovlašćenje za uvođenje lokalnih komunalnih taksi. Opštine mogu visinu lokalnih komunalnih taksi utvrđivati u zavisnosti od vrste djelatnosti, površine, lokacije, odnosno zone u kojoj se nalaze objekti, predmeti, odnosno vrše usluge za koje je propisano plaćanje takse.

Opštinama je, **Zakonom o administrativnim taksama**, dato ovlašćenje za uvođenje lokalnih administrativnih taksi. Navedenim zakonom predviđeno je da lokalne administrativne takse ne mogu biti veće od taksi koje se plaćaju za slične spise i radnje koji se vode pred organima državne uprave.

Lokalne naknade

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata opštinama je dato ovlašćenje za uvođenje naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Ovu naknadu plaća vlasnik objekta za komunalno opremanje građevinskog zemljišta i za pripremu građevinskog zemljišta za objekte komunalne infrastrukture.

Opštinama je ovlašćenje za uvođenje naknada za korišćenje opštinskih puteva dato **Zakonom o putevima**. Ovim zakonom propisane su vrste naknada za korišćenje opštinskih puteva koje može uvesti opština na svojoj teritoriji.

Ključne poruke:

Osnovnu strukturu lokalnih prihoda čine:

1. Opštinski porezi;
2. Lokalne takse;
3. Lokalne naknade.

Ovlašćenja u posebnim zakonima predstavljaju pravni osnov za uvođenje i naplatu lokalnih prihoda.

II

NAPLATA PRIHODA

- * bruto naplata Poreske uprave
- * bruto naplata Uprave carina
- * naplata lokalnih prihoda
- * dijeljenje prihoda

2.1. BRUTO NAPLATA PORESKE UPRAVE

Bruto naplatu Poreske uprave u 2019. godini čine:

1. Porezi sa 53,2% i
2. Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje sa 46,8%.

U sljedećoj tabeli dat je pregled bruto naplate prihoda Poreske uprave u 2019. godini u poređenju sa 2018. godinom¹.

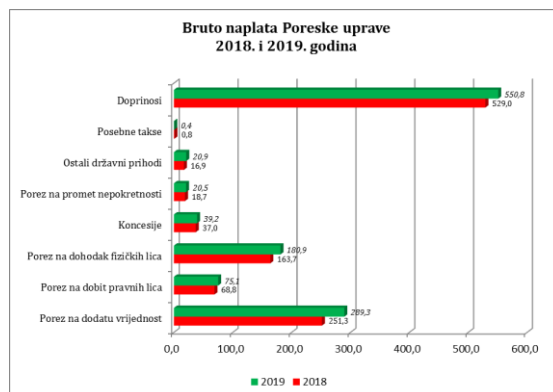
Vrsta prihoda	Bruto naplata u mil.€		%
	2018. godina	2019. godina	
Porez na dodatu vrijednost	251,3	289,3	15,1
Porez na dobit pravnih lica	68,8	75,1	9,2
Porez na dohodak fizičkih lica	163,7	180,9	10,5
Koncesije	37,0	39,2	5,9
Porez na promet nepokretnosti	18,7	20,5	9,6
Ostali državni prihodi	16,9	20,9	23,7
Posebne takse	0,8	0,4	-50,0
Doprinosi	529,0	550,8	4,1
Ukupno	1.086,2	1.177,1	8,4

Ukupna naplata PDV-a od strane Poreske uprave ostvarena je u 2019. godini u iznosu od 289,3 mil.€, i u odnosu na 2018. godinu uvećana je za 38 mil.€, odnosno 15,1%. Uvećanje naplate po osnovu PDV-a od 38 mil.€ rezultat je, prije svega:

- * rasta ekonomske aktivnosti,
- * dobre turističke sezone,
- * uvećanja broja PDV obveznika u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu,
- * kvalitetnijeg angažovanja kadrovskih kapaciteta Poreske uprave u postupcima inspeksijske kontrole i nadzora, naročito tokom ljetnje turističke sezone,
- * odlučnosti Poreske uprave da u kontinuitetu sprovodi mjere u borbi protiv sive ekonomije.

Ukupan broj registrovanih obveznika za PDV zaključno sa 2019. godinom iznosio je 5.161 (pravna lica 4.894 i preduzetnici 267), što je u odnosu na 2018. godinu uvećanje za 72, odnosno 1,4%.

U 2019. godini je izdato 113 poreskih registar kartica za oslobođenje od plaćanja PDV-a, što je na identičnom nivou iz 2018. godine. Na osnovu međunarodnih sporazuma (po zaključcima Vlade) ukupan iznos faktura za 2019. godinu iznosio je 21,3 mil.€.

Prema podacima Poreske uprave, oslobođenje od PDV-a na osnovu izvještaja o kontrolnim markicama za 2019. godinu iznosi za:

- * oporezivi promet od 0% 124,8 mil.€ i
- * PDV od 21% 26,2 mil.€.

U 2019. godini od strane Poreske uprave izvršen je povraćaj PDV-a u iznosu od 20,1 mil.€ (u 2018. godini 22,5 mil.€), preusmjer PDV-a u iznosu od 7,6 mil.€ (u 2018. godini 11,8 mil.€) i preusmjer Upravi carina 1,0 mil.€ (u 2018. godini 2,6 mil.€). Identifikovano je više razloga za povraćaj PDV-a u 2019. godini, i to:

- * *investicije u hotele na primorju, kupovina i izgradnja apartmana* – Uvećanje investicija u primorskom dijelu, naročito kada su u pitanju hoteli sa 4* i 5* su značajan dio izvršenog povraćaja PDV-a u 2019. godini, kao i investicije u nekretnine na primorju koje služe za obavljanje djelatnosti;

¹ Izvor podataka: Poreska uprava

- * *autoput Bar-Boljare* – Podizvođači na projektu izgradnje autoputa su imali značajno više investicija u 2019. godini u odnosu na prethodne godine, pa je po tom osnovu bilo i više zahtjeva za povraćaj novca po osnovu PDV kredita;
- * *distribucija goriva* – Distributeri goriva za avio kompanije, aerodrome, luke i marine ostvarili su u 2019. godini pravo na PDV kredit i povraćaj istog;
- * *pretežni izvoznici* – Pretežni izvoznici kao mjeru povoljnosti, koja stimulise poreske obveznike na izvoz, imaju pravo na povraćaj PDV-a u skraćenom vremenskom trajanju do 30 dana;
- * *energetika i istraživanje nafte i gasa* – investiciona ulaganja u istraživanje nafte i gasa se uvećavaju iz godine u godinu, a uvećanje nivoa povraćaja PDV-a u tom smislu se očekuje u kontinuitetu u narednim godinama.

Realizovani povraćaj PDV-a od strane Poreske uprave i Državnog trezora u 2019. godini prikazan je u sljedećoj tabeli:

	Do 60 dana	60-90 dana	Preko 90 dana
Broj	967	220	128

U tabeli koja slijedi dat je pregled povraćaja po osnovu PDV-a u 2019. godini od strane Poreske uprave i Državnog trezora, po djelatnostima i područnim jedinicama (pregled je dat bez preusmjera Državnog trezora u iznosu od 27,9 mil.€).

OSNOV POVRAĆAJA PO PODRUČNIM JEDINICAMA	BROJ TRANSAKCIJA	IZNOS
Zaostalo iz 2018.	1	177.303,86
BIJELO POLJE	1	177.303,86
Auto gume, rezervni dijelovi, gorivo, registracija slično	5	56.538,81
BIJELO POLJE	5	56.538,81
DRUMSKI PREVOZ PUTNIKA U INOSTRANSTVO	5	30.496,38
PLJEVLJA	5	30.496,38
DRUMSKI PREVOZ TERETA PRETEŽNO U INOSTRANSTVO	2	208.611,98
NIKŠIĆ	1	207.382,86
PLJEVLJA	1	1.229,12
Gorivo, dijelovi i potrošni materijal za vozila, auto-gume,	4	36.360,35
BIJELO POLJE	4	36.360,35
Investicije	55	6.866.099,11
BAR	9	520.347,72
BERANE	16	2.125.956,20
BUDVA	22	3.826.191,97
NIKŠIĆ	4	312.936,18
PLJEVLJA	4	80.667,04
Izvođač radova na stambeno poslovnom objektu	1	38.000,00
BUDVA	1	38.000,00
Izvoz	46	1.267.463,63
BERANE	39	600.831,56
NIKŠIĆ	6	648.270,78
PLJEVLJA	1	18.361,29
Kontrolu nijesu vršili inspektori PJ Berane	1	82.867,67
BERANE	1	82.867,67
Nabavka autobusa, goriva, rezervnih dijelova, auto guma, osnovnih sredstava	122	2.355.622,57
BAR	10	340.329,07
BERANE	2	20.683,84
BIJELO POLJE	60	1.192.377,19
BUDVA	3	120.256,61
NIKŠIĆ	44	659.964,61
PLJEVLJA	3	22.011,25
Ostali osnov	934	92.588.622,79
BUDVA	9	262.442,52
HERCEG NOVI	30	29.134.398,17
KOTOR	112	12.747.234,57
NIKŠIĆ	6	126.662,20
PODGORICA	777	50.317.885,33
Obavljanje usluga vezano za izvoz	4	137.003,23

BAR	4	137.003,23
Osnov PDV kredita je veća poreska stopa nabavke goriva od poreza na usluge prevoza putnika,	8	38.499,64
NIKŠIĆ	8	38.499,64
Otkup i prerada šumskih proizvoda	1	3.274,43
BIJELO POLJE	1	3.274,43
Povraćaj avansa	1	1.089,87
NIKŠIĆ	1	1.089,87
Pretežni izvoznik	5	73.764,36
BERANE	4	44.359,52
PLJEVLJA	1	29.404,84
Prevoz putnika i robe u drumskom saobraćaju	22	263.280,56
BERANE	1	34.491,27
NIKŠIĆ	15	205.422,94
PLJEVLJA	6	23.366,35
Prodaja robe, starog papira, drvnih sortimenata i prevoz u inostranstvu	8	74.700,81
NIKŠIĆ	1	10.119,78
PLJEVLJA	7	64.581,03
Proizvodnja armature za auto put Podgorica - Mateševo	1	65.323,71
BERANE	1	65.323,71
Promet lijekova, medicinskih sredstava, satova, zlata, kao i promet od zakupa	3	60.877,56
BUDVA	3	60.877,56
PRUŽANJE USLUGA PREVOZA VEZANE ZA IZVOZ	5	25.577,96
PLJEVLJA	5	25.577,96
Računi za struju, Telefonski računi, usluge zakupa, rezervni djelovi, ulja za kamione, potrošni materijal, materijal za gradnju, motorne testere, pumpa za vodu.	1	9.070,56
BIJELO POLJE	1	9.070,56
renoviranje hotela QUIN Montenegro	1	61.012,31
BUDVA	1	61.012,31
Taxi djelatnost	3	12.791,20
BUDVA	1	10.748,26
NIKŠIĆ	2	2.042,94
Tehnički pregled vozila, gorivo, telefonske usluge, cement, rezervni djelovi, troškovi održavanja, teretno vozilo sa poluprikolicom.	1	19.255,33
BIJELO POLJE	1	19.255,33
Troškovi goriva, drumski prevoz tereta van granica Crne Gore, nabavka osnovnih sredstava, drumski tegljač teretnih vozila, nabavka polovnih vozila od ino dobavljača koji služe za dalju prodaju, troškovi građevinskog materijala i izvođenje građevinskih radova, investicija	7	131.531,95
NIKŠIĆ	7	131.531,95
ulazni PDV odnosi se na nabavku vozila za prevoz, nabavka goriva, nabavka rezervnih dlelova	1	26.174,26
NIKŠIĆ	1	26.174,26
Usluge autobuskih stanica, telefonske usluge, rezervni djelovi, putarina, zakup autobusa, kupovina autobusa, usluge izdavanja vezova u marinama, Usluge na Auto-putu Bar - Boljare, Izvedeni radovi po VIII situaciji, potrošni materijal, rezervni dijelovi, betonski čelik, beton i transport, špedicija, gorivo, djelovi za most.	5	297.044,42
BAR	1	44.123,56
BIJELO POLJE	4	252.920,86
Usluge prevoza u zemlji i inostranstvu	27	258.429,56
BAR	19	141.983,63
BERANE	4	38.162,37
BIJELO POLJE	2	5.886,36
BUDVA	2	72.397,20
Usluge prevoza vezane za izvoz	7	59.144,32
PLJEVLJA	7	59.144,32
Uvoz	6	90.617,97
BAR	2	23.374,66
BUDVA	2	11.357,88
NIKŠIĆ	2	55.885,43
Veleprodaja - isporuka tuš kabina za hotel sa 5*"SLAVIJA	1	10.982,82

BUDVA	1	10.982,82
VPO	20	5.609.693,37
NIKŠIĆ	17	5.189.693,37
PLJEVLJA	3	420.000,00
ZAKUP	1	34.346,72
BUDVA	1	34.346,72
UKUPNO	1315	111.071.474,07
BROJ PORESKIH OBVEZNIKA	592	

Ukupna naplata Poreske uprave po osnovu poreza na dobit pravnih lica u 2019. godini ostvarena je u iznosu od 75,1 mil.€, i u poređenju sa 2018. godinom kada je naplata iznosila 68,8 mil.€ ostvareno je uvećanje od 6,3 mil.€, odnosno 9,2%. Osnovni razlozi za uvećanje naplate po osnovu poreza na dobit pravnih lica u iznosu od 6,3 mil.€ su:

- * rast ekonomske aktivnosti,
- * isplata dividendi velikih preduzeća u većinskom državnom vlasništvu.

Shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica propisana je obaveza obveznika poreza na dobit pravnih lica da obračuna, obustavi i uplati porez po odbitku na prihode isplaćene po osnovu dividendi i udjela u dobiti koji se isplaćuju rezidentnim i nerezidentnim pravnim i fizičkim licima, a porez po odbitku se plaća po stopi od 9% na osnovicu koju čini iznos bruto prihoda.

Prihod po osnovu poreza na dohodak fizičkih lica koji je u 2019. godini naplatila Poreska uprava iznosio je 180,9 mil.€, i u poređenju sa 2018. godinom kada je iznosio 163,7 mil.€ zabilježen je rast od 17,2 mil.€, odnosno 10,5%. Ukupna naplata Poreske uprave po osnovu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u 2019. godini ostvarena je u iznosu od 550,8 mil.€, što u poređenju sa 2018. godinom kada je iznosila 529,0 mil.€ predstavlja uvećanje u iznosu od 21,8 mil.€, odnosno 4,1%. Rast naplate prihoda po osnovu poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje rezultat je, prije svega:

- * pozitivnih kretanja na tržištu rada,
- * rast zaposlenosti,
- * naplate shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja,
- * jačanja poreske discipline.

Naplata prihoda od strane Poreske uprave po osnovu koncesija ostvarena je u 2019. godini u iznosu od 39,2 mil.€, i u odnosu na 2018. godinu kada je iznosila 37,0 mil.€ ostvareno je uvećanje od 2,2 mil.€, odnosno 5,9%. Naplata koncesija je direktno vezana za rješenja o zaduženjima koncesionara od strane nadležnih institucija po zaključenim ugovorima o iznosima naknada.

Ukupna naplata po osnovu poreza na promet nepokretnosti u 2019. godini ostvarena je u iznosu od 20,5 mil.€, i u odnosu na 2018. godinu kada je naplaćeno 18,7 mil.€ ostvareno je uvećanje naplate u iznosu od 1,8 mil.€, odnosno 9,6%. Osnovni razlog za uvećanje prihoda po osnovu poreza na promet nepokretnosti jeste uvećanje transakcija nepokretnosti u izvještajnom periodu.

Umanjenje naplate prihoda koje naplaćuje Poreska uprava zabilježeno je jedino kod naplate posebne takse u iznosu od 0,4 mil.€, što je rezultat donošenja *Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda*, čijim danom stupanja na snagu (15. avgust 2019. godine) su prestale da važe odredbe *Zakona o taksama na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima* koje se odnose na upotrebu duvanskih proizvoda u ugostiteljskim objektima.

Ključne poruke:

1. Ukupna bruto naplata Poreske uprave u 2019. godini ostvarena je u iznosu od približno 1,2 milijarde eura, što u poređenju sa 2018. godinom predstavlja uvećanje od 8,4%;
2. Najznačajnije uvećanje naplate prihoda ostvareno je kod PDV-a, u iznosu od 38,0 mil.€.

2.2. BRUTO NAPLATA UPRAVE CARINA

Bruto naplatu Uprave carina u 2019. godini čine:

1. Porez na dodatu vrijednost sa 66,3%,
2. Akciza sa 29,9%,
3. Carina sa 3,5% i
4. Porez na kafu sa 0,3%.

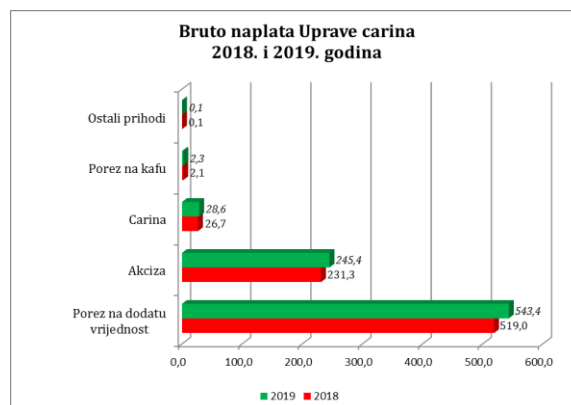
U sljedećoj tabeli dat je pregled bruto naplate prihoda Uprave carina u 2019. godini u poređenju sa 2018. godinom:²

Vrsta prihoda	Bruto naplata u mil.€		%
	2018. godina	2019. godina	
Porez na dodatu vrijednost	519,0	543,4	4,7
Akciza	231,3	245,4	6,1
Carina	26,7	28,6	7,1
Porez na kafu	2,1	2,3	9,5
Ostali prihodi	0,1	0,1	-
Ukupno	779,2	819,8	5,2

Ukupna naplata PDV-a od strane Uprave carina ostvarena je u 2019. godini u iznosu od 543,4 mil.€, i u odnosu na 2018. godinu uvećana je za 24,4 mil.€, odnosno 4,7%. Uvećanje naplate po osnovu PDV-a od 24,4 mil.€ rezultat je, prije svega, rasta ekonomske aktivnosti. Istovremeno, u 2019. godini sa kategorije PDV pri uvozu izvršen je povraćaj i preusmjeravanje od strane Uprave carina u iznosu od 1,2 mil.€ i od strane državnog trezora u iznosu od 114,5 mil.€, imajući u vidu da se svi povraćaji i preusmjeravanja preko 100 hilj.€ realizuju preko državnog trezora, a na osnovu rješenja Poreske uprave. Razlozi povraćaja prethodno su pomenuti u poglavlju 2.1, a odnose se na snažnu investicionu aktivnost, imajući u vidu visoke stope rasta bruto investicija, kategorije koja je glavni pokretač rasta BDP-a.³

Prema podacima Uprave carina o naplaćenim prihodima po osnovu akciza u 2019. godini, evidentno je povećanje ukupnih prihoda od akciza za 6,1%. Prioriteti akcizne politike u prethodnoj godini bili su usmjereni ka kreiranju postepenog, ujednačenog i predvidljivog rasta akciza za sve akcizne proizvode, što je imalo za cilj obezbjeđenje stabilnih budžetskih prihoda po tom osnovu, kao i smanjenje prostora za nelegalnu trgovinu ovim proizvodima.

Naime, izmjenama Zakona o akcizama čija su rješenja u primjeni od 1. septembra 2018. godine, izvršeno je revidiranje postojećeg nivoa akciznog opterećenja za cigarete odnosno, izvršeno smanjenje specifične akcize na cigarete sa 40€ (0,80 € po paklici), na 30€ (0,60 € po paklici), u i to rješenje se primjenjivalo od 1. septembra 2018. do 31. decembra 2019. godine. Redefinisanjem akcizne politike kod oporezivanja cigareta rezultiralo je povećanoj naplati prihoda po tom osnovu za 14,3%, što je istovremeno i značajan pokazatelj stabilnosti legalnog tržišta cigareta. Navedeno potvrđuju i podaci o povećanju obima prodaje cigareta od strane registrovanih uvoznika i proizvođača za oko 33% u 2019. godini, u odnosu na 2018. godinu, kao i većoj količinu poručenih akciznih markica kod Uprave carina. Pored navedenog, povećana naplata akcizne dažbine rezultat je jačanja kontrolnih mehanizama carinskog organa, nadležnog za obračunavanje i plaćanje akcizne dažbine, ali i globalni rast ekonomske aktivnosti.

² Izvor podataka: Uprava carina

³ Kada se izuzmu svi povraćaji i preusmjeravanja sa kategorije PDV-a, ukupna neto naplata (uključujući PDV u domaćem prometu i PDV pri uvozu) po ovom osnovu u 2019. godini iznosila je 695,7 mil.€.

Naplata carine je uvećana u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu za 7,1%, a neznatno uvećanje naplate zabilježeno je i kod poreza na kafu, za 0,2 mil.€, odnosno 9,5%.

Povraćaj akcize u 2019. godini iznosio je 9,9 mil.€ i on se uglavnom odnosio na povraćaj dijela plaćene akcize za motorna goriva koja se koriste za industrijske i komercijalne svrhe, na mineralna ulja koja se koriste za pogon poljoprivredne, šumske mehanizacije (uključujući i traktore) i mehanizacije za održavanje ski staza i parkinga na skijalištima. Povraćaj carine u 2019. godini izvršen je u iznosu od 1,2 mil.€, a pretežno se odnosio na povraćaj po osnovu žalbi i sudskih procesa.

Vrijednost uvoza ostvarena je u fakturnoj vrijednosti od približno 2,5 milijardi €, od čega se na uvoz po osnovu sporazuma (CEFTA, SSP EU, SST EFTA, SST Rusija, SST Turska, SST Ukrajna) odnosi 62,3% ukupnog uvoza, a preostala vrijednost od 37,7% se odnosi na uvoz iz drugih država. U narednoj tabeli se daje pregled vrijednosti uvezene robe na koju se po osnovu sporazuma o slobodnoj trgovini primjenjivala preferencijalna stopa (0% ili snižena stopa carine) i robe uvezene iz drugih država pri čijem uvozu se primjenjivala redovna carinska stopa u skladu sa Carinskom tarifom Crne Gore.

R.B.	Sporazum	Fakturna vrijednost
1.	CEFTA	627,0
2.	SSP EU	823,6
3.	SST EFTA	7,7
4.	SST Rusija	3,7
5.	SST Turska	116,3
6.	SST Ukrajna	6,4
7.	Druge zemlje	957,2
8.	Ukupno	2.541,9

Ključne poruke:

1. Ukupna bruto naplata Uprave carina u 2019. godini ostvarena je u iznosu od približno 820 mil.€, što u poređenju sa 2018. godinom predstavlja uvećanje od 5,2%;
2. Najznačajnije uvećanje naplate prihoda ostvareno je kod PDV-a za 24,4 mil.€ i kod akciza za 14,1 mil.€.

2.3. NAPLATA LOKALNIH PRIHODA

Bruto naplatu lokalnih prihoda u Crnoj Gori čine:

1. Opštinski porezi sa 52,4%,
2. Lokalne takse sa 3,4%,
3. Lokalne naknade sa 33,1% i
4. Ostali lokalni prihodi 11,1%.

U sljedećoj tabeli dat je pregled naplate lokalnih prihoda u 2019. godini u poređenju sa 2018. godinom⁴.

Vrsta prihoda		Bruto prihodi u mil.€ (po godinama)		Ukupn o (2019.)	%
		2018.	2019.		
Opštinski porezi	Prerez porezu na dohodak fizičkih lica	21,4	23,1	84,8	4,7
	Porez na nepokretnosti	59,6	61,7		
Lokalne takse	Lokalne administrativne takse	1,4	1,4	5,5	-5,2
	Lokalne komunalne takse	3,8	3,5		
	Ostale takse	0,6	0,6		
Lokalne	Naknada za komunalno opremanje	29,9	47,3	53,6	54,9

⁴ Izvor podataka: Ministarstvo finansija – Direktorat za lokalnu samoupravu i privredna društva u većinskom vlasništvu države

naknade	građevinskog zemljišta				
	Naknada za korišćenje opštinskih puteva	3,1	4,8		
	Ostale naknade	1,6	1,5		
Ostali lokalni prihodi	Kazne, kamate, prihodi od kapitala, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi	14,6	17,9	17,9	22,6
UKUPNO		136,0	161,8	161,8	19

Opštine su, po osnovu *tekućih lokalnih prihoda* (porezi, takse, naknade, prihodi od kamata i novčanih kazni za neblagovremeno plaćanje poreskih obaveza, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi) u 2019. godini ostvarile 161,8 mil. €, što predstavlja uvećanje za 19% u odnosu na 2018. godinu kada su tekući lokalni prihodi iznosili 136,0 mil.€.

U strukturi opštinskih lokalnih prihoda dominantnu ulogu zauzimaju opštinski porezi koji su u 2019. godini naplaćeni u iznosu od 84,8 mil.€. Od ukupnog iznosa nalaćenih opštinskih poreza na prirez porezu na dohodak fizičkih lica odnosi se 23,1 mil.€, odnosno 27,2% ukupno naplaćenih opštinskih poreza i na porez na nepokretnosti odnosi se 61,7 mil.€, odnosno 72,8% od iznosa ukupne naplate opštinskih prihoda. Povećanje prihoda po ovom osnovu rezultat je povećane kontrole obračunavanja i plaćanja poreskih obaveza od strane poreskog organa opštine, evidencije vlasnika nepokretnosti i poreske discipline poreskih obveznika.

Poređenjem visine ostvarenih prihoda po segmentima opštinskih poreza za 2019. i 2018. godinu, evidentirano je značajno uvećanje kod prireza porezu na dohodak fizičkih lica i poreza na nepokretnosti. Važno je napomenuti da su sve opštine u Crnoj Gori iskoristile pravo da, shodno ovlašćenjima iz Zakona o finansiranju lokalne samouprave, uvede maksimalnu stopu prireza porezu na dohodak fizičkih lica, što je imalo pozitivan uticaj na uvećanje prihoda po navedenom osnovu u 2019. godini za približno 8,0%.

Ukupan iznos naplate po osnovu lokalnih taksa u 2019. godini izvršen je u visini od 5,5 mil.€. Strukturu naplaćenih prihoda po osnovu lokalnih taksa u Crnoj Gori čine:

- * lokalne administrativne takse u iznosu od 1,4 mil.€, odnosno 25,5%,
- * lokalne komunalne takse u visini od 3,5 mil.€, odnosno 63,6 i
- * ostale takse u visini od 0,6 mil.€, odnosno 10,9%.

U poređenju sa 2018. godinom, prihodi po osnovu lokalnih administrativnih i ostalih taksa je na približno istom nivou, a blagi pad prihoda zabilježen je kod lokalnih komunalnih taksa.

Ukupan iznos prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u 2019. godini ostvareni su u iznosu od 53,6 mil.€. U strukturi ukupne naplate izdvajaju se:

- * naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u iznosu od 47,3 mil.€, odnosno 88,2%,
- * naknada za korišćenje opštinskih puteva u iznosu od 4,8 mil.€, odnosno 9,0% i
- * ostale naknade u iznosu od 1,5 mil.€, odnosno 2,8%.

Značajno povećanje prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta rezultat je prije svega, povećanja investicionih aktivnosti u 2019. godini.

Opštine su, po osnovu *ostalih lokalnih tekućih prihoda* (kamate i novčane kazne zbog neblagovremeno plaćenih poreza, prihodi od kapitala i prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe) u 2019. godini ostvarile ukupno 17,9 mil. €, što u odnosu na 2018. godinu predstavlja uvećanje od 22,6%.

Ključne poruke:

1. Opštine su, po osnovu tekućih lokalnih prihoda, u 2019. godini ostvarile ukupno 161,8 mil.€, što predstavlja uvećanje za 19% u odnosu na 2018. godinu;
2. Najveće učešće u tekućim lokalnim prihodima imaju opštinski porezi sa učešćem od 52,4%, a slijede ih lokalne naknade sa 33,1%, ostali lokalni prihodi sa 11,1% i lokalne takse sa 3,4%.

2.4. DIJELJENJE PRIHODA⁵

Zakonom o finansiranju lokalne samouprave propisano je da se opštine finansiraju, između ostalog, iz:

- * zakonom ustupljenih prihoda i
- * Egalizacionog fonda.

Zakonom ustupljene prihode čine:

- * porez na dohodak fizičkih lica,
- * porez na promet nepokretnosti,
- * koncesione i druge naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa koje dodjeljuje država, u skladu sa Zakonom i
- * godišnja naknada pri registraciji motornih vozila, traktora i priključnih vozila.

Dio prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica u rasponu od 12% do 70% ustupa se opštinama prema mjestu prebivališta lica koje ostvaruje dohodak, i ukupan prihod opština ostvaren u 2019. godini po tom osnovu iznosio je 36,2 mil.€.

Opštini se ustupa 80% prihoda od poreza na promet nepokretnosti ostvarenih na njenoj teritoriji, i u 2019. godini iznosili su 15,7 mil.€. Takođe, opštini se ustupa 70% prihoda od koncesionih i drugih naknada za korišćenje dobara od opšteg interesa koja se nalaze na njenoj teritoriji, osim prihoda od koncesione naknade za korišćenje luke, od kojih se 50% ustupa opštini u kojoj se nalazi luka koja je predmet koncesije. Ukupan iznos naknada za korišćenje dobara od opšteg interesa u 2019. godini iznosio je 3,4 mil.€, dok je po osnovu naknada za korišćenje prirodnih dobara ostvareno ukupno 6,5 mil.€.

Opštini se ustupa 100% prihoda od godišnje naknade pri registraciji drumskih motornih vozila, traktora, priključnih vozila i drugih drumskih vozila na motorni pogon ostvarenih na njenoj teritoriji, i u 2019. godini iznosili su 1,7 mil.€.

Finansijsko ujednačavanje finansiranja opština vrši se preko Egalizacionog fonda, a sredstva Egalizacioni fond obezbjeđuje iz prihoda od:

- * poreza na dohodak fizičkih lica u visini od 11% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu,
- * poreza na promet nepokretnosti u visini od 10% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu,
- * poreza na upotrebu motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica u visini od 100% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu i
- * koncesionih naknada od igara na sreću u visini od 40% ukupno ostvarenih prihoda po tom osnovu.

Shodno raspoloživim podacima, ukupan iznos dijeljenih prihoda po osnovu Egalizacionog fonda u 2019. godini ostvaren je u iznosu od 37,4 mil.€, od čega iznos dijeljen po osnovu:

- * poreza na dohodak fizičkih lica iznosi 19,9 mil.€,
- * poreza na promet nepokretnosti iznosi 2,0 mil.€,
- * poreza na upotrebu motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica iznosi 9,2 mil.€ i
- * koncesionih naknada od igara na sreću iznosi 6,3 mil.€.

Dijeljeni prihodi	Vrsta prihoda	Iznos	Ukupno
Ustupljeni prihodi	Porez na dohodak fizičkih lica	36,2	63,5
	Porez na promet nepokretnosti	15,7	
	Naknada od korišćenja dobara od opšteg interesa	3,4	
	Naknada za korišćenje prirodnih dobara	6,5	
	Godišnja naknada pri registraciji motornih vozila, traktora i priključnih vozila	1,7	
Egalizacioni fond	Porez na dohodak fizičkih lica	19,9	37,4
	Porez na promet nepokretnosti	2,0	
	Porez na upotrebu motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica	9,2	
	Koncesiona naknada od igara na sreću	6,3	
UKUPNO			100,9

⁵ Izvor podataka: Ministarstvo finansija – Direktorat za lokalnu samoupravu i privredna društva u većinskom vlasništvu države

III

REPROGRAM PORESKOG POTRAŽIVANJA

- * reprogramirane obaveze shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja
- * dospjele i naplaćene obaveze po osnovu reprograma
- * ukinuta rješenja po osnovu Zakona o reprogramu poreskog potraživanja

3.1. REPROGRAMIRANE OBAVEZE SHODNO ZAKONU O REPROGRAMU PORESKOG POTRAŽIVANJA⁶

Zakon o reprogramu poreskog potraživanja ("Službeni list Crne Gore", broj 33/16) stupio je na snagu krajem 2016. godine, i predstavlja dio opšte strategije za borbu protiv utaje poreza i poboljšanja naplate poreza u Crnoj Gori.

Ukupan iznos reprogramiranih obaveza, shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja, iznosi 184,7 mil.€, od čega se na osnovni dug odnosi 160,9 mil.€ i na kamatu 23,8 mil.€. Od ukupnog iznosa reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 139,7 mil.€ (osnovni dug 127,5 mil.€ i 12,2 mil.€ kamata), na fizička lica 33,5 mil.€ (osnovni dug 22,4 mil.€ i 11,1 mil.€ kamata) i na javne ustanove 11,5 mil.€ (osnovni dug 11,1 mil.€ i 0,4 mil.€ kamate).

Pregled reprogramiranih obaveza shodno Zakonu o reprogramu poreskih potraživanja prikazan je u sljedećoj tabeli:

Korisnici reprograma	Kategorija duga	Iznos pojedinačno (€)	Ukupan iznos (€)
Pravna lica	Osnovni dug	127,5	139,7
	Kamata	12,2	
Fizička lica	Osnovni dug	22,4	33,5
	Kamata	11,1	
Javne ustanove	Osnovni dug	11,1	11,5
	Kamata	0,4	
Ukupno			184,7

Ključne poruke:

1. Ukupan iznos reprogramiranih obaveza, shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja, iznosi 184,7 mil.€;
2. Od ukupnog iznosa, na osnovni dug se odnosi 160,9 mil.€, a na kamatu odnosi se 23,8 mil.€.

3.2. DOSPJELE I NAPLAĆENE OBAVEZE PO OSNOVU REPROGRAMA

Iznos dospjelih obaveza po osnovu reprograma na 31.12.2019. godine iznosi 88,9 mil.€, od čega je 70,3 mil.€ dospjelo za pravna lica, 12,8 mil.€ za fizička lica i 5,8 mil.€ za javne ustanove. Iznos naplaćenih obaveza na 31.12.2019. godine iznosi 63,9 mil.€, od čega 50,9 mil.€ za pravna lica, 8,7 mil.€ za fizička lica i 4,3 mil.€ za javne ustanove.

Iznos dospjelih obaveza po osnovu reprograma na 31.12.2018. godine iznosi 61,5 mil.€ od čega je 49,1 mil.€ dospjelo za pravna lica, 8,5 mil.€ za fizička lica i 3,9 mil.€. Iznos naplaćenih obaveza na 31.12.2018. iznosi 44,4 mil.€, od čega 35,1 mil.€ za pravna lica, 6,1 mil.€ fizička lica i 3,2 mil.€ javne ustanove.

U 2017. godini po osnovu reprograma je dospjelo 33,2 mil.€, od čega 27,1 mil.€ pravna lica, 4,2 mil.€ fizička lica i 1,9 mil.€ javne ustanove. U 2017. godini po osnovu reprograma je naplaćeno 22,8 mil.€, od čega 18,3€ pravna lica, 3,0 mil.€ fizička lica i 1,5 mil.€ javne ustanove.

⁶ Izvor: Poreska uprava

U 2018. godini po osnovu reprograma je dospjelo 28,3 mil.€, od čega 22,0 mil.€ za pravna lica, 4,3 mil.€ fizička lica, 2,0 mil.€ javne ustanove. U 2018. godini po osnovu reprograma je naplaćeno 21,6 mil.€, od čega 16,9 mil.€ pravna lica, 3,1 mil.€ fizička lica i 1,6 mil.€ javne ustanove.

U 2019. godini po osnovu reprograma je dospjelo 27,4 mil.€, od čega 21,2 mil.€ pravna lica, 4,3 mil.€ za fizička lica, 1,9 mil.€ za javne ustanove. U 2019. godini po osnovu reprograma je naplaćeno 19,5 mil.€, od čega 15,7 mil.€ za pravna lica, 2,6 mil.€ za fizička lica i 1,2 mil.€ za javne ustanove. Pregled dospjelih i naplaćenih obaveza po osnovu reprograma dat je u sljedećoj tabeli:

Godina	Kategorija dužnika	Dospjelo na naplatu na 31. decembar	Naplaćeno na 31. decembar	Dospjelo u godini	Naplaćeno u godini (€)
2019.	Pravno lice	70,3	50,9	21,2	15,7
	Fizičko lice	12,8	8,7	4,3	2,6
	Javna ustanova	5,8	4,3	1,9	1,2
Ukupno		88,9	63,9	27,4	19,5
2018.	Pravno lice	49,1	35,1	22,0	16,9
	Fizičko lice	8,5	6,1	4,3	3,1
	Javna ustanova	3,9	3,2	2,0	1,6
Ukupno		61,5	44,4	28,3	21,6
2017.	Pravno lice			27,1	18,3
	Fizičko lice			4,2	3,0
	Javna ustanova			1,9	1,5
Ukupno				33,2	22,8

Posmatrajući u odnosu na dospjele obaveze kod poreskih obveznika, procenat naplate u odnosu na dospjele obaveze je iznad 70% i taj trend ima kompletan period od dana početka otplate poreskih obaveza obveznika u reprogramu. Potencijalno rizik od naplate i smanjenja može biti u narednom periodu, zbog ukidanja rješenja o reprogramu i iniciranja stečajnih postupaka kod preduzeća. Do razlike u naplaćenim iznosima po godinama dolazi usljed razlike u dospjeću obaveza poreskih obveznika, što znači da jedan poreski obveznik ima dospjeće u roku od 60 mjeseci, a drugi poreski obveznik je koristio pravo plaćanja poreske obaveze u periodu do 20 mjeseci i izmirio poreske obaveze shodno rješenju o reprogramu. Primjer je i Rudnik Uglja, koji je odmah, umjesto 10% jednokratne naknade, zahtijevao i uplatio 30% jednokratne naknade pa je dospjeće u 2017. godini, a samim tim i plaćanje poreskih obaveza bilo najveće u prvoj godini otplate reprograma, jer je odmah dospijevalo 10% ukupnog duga svim poreskim obveznicima.

Po pitanju lokalnih preduzeća, u 2019. godini su ukinuta 4 ugovora o reprogramu za 4 lokalna preduzeća, kod kojih je Poreska uprava imala namjeru iniciranja stečajnog postupka, a ta preduzeća su za svoje poreske obaveze i plaćanje istih uradile planove reorganizacije i shodno preporuci Ministarstva javne uprave pristupile smanjenju broja zaposlenih, u cilju održavanja i uspostavljanja adekvatne dinamike plaćanja poreskih obaveza. Takođe, pojedina lokalna preduzeća su koristila pravo plaćanja obaveza po osnovu reprograma u roku od 12 ili 24 mjeseca, te izmirila sve reprogramirane obaveze u roku od 2 godine.

Ključne poruke:

1. Na dan 31. decembar 2019. godine dospjele obaveze po osnovu reprograma iznosile su 88,9 mil.€, a zaključno sa istim danom naplaćeno je 64,0 mil.€, odnosno procenat naplate dospjelih obaveza isnosio je **72,0%**;
2. U 2019. godini po osnovu reprograma dospjelo je 27,5 mil.€, a naplaćeno 19,5 mil.€, odnosno procenat naplate dospjelih obaveza isnosio je **70,9%**.

3.3. UKINUTA RJEŠENJA PO OSNOVU ZAKONA O REPROGRAMU PORESKOG POTRAŽIVANJA

Ukupan broj ukinutih rješenja o reprogramu za poreske obveznike koji ne poštuju Zakon o reprogramu poreskog potraživanja je 1.758, u ukupnom iznosu od 62,5 mil.€, od čega je osnovni dug 53,1 mil.€, a kamata 9,4 mil.€.

Broj raskinutih rješenja za pravna lica je 877 u ukupnom iznosu od 51,5 mil.€, od čega je osnovni dug 45,4 mil.€, a kamata 6,1 mil.€. Broj raskinutih rješenja za fizička lica je 881 u ukupnom iznosu od 11,0 mil.€, od čega je osnovni dug 7,7 mil.€, a kamata 3,3 mil.€.

Pregled ukinutih rješenja dat je u sljedećoj tabeli:

Regija ukinitih rješenja dat je u slijedećoj tabeli:				
	Kategorija dužnika	Kategorija duga	Iznos	Broj ukinutih rješenja
Ukinuta rješenja	Pravno lice	Osnovni dug	45,4	877
		Kamata	6,1	
	Fizičko lice	Osnovni dug	7,7	881
		Kamata	3,3	
Ukupno			62,5	1.758

U 2018. godini Poreska uprava je podnijela Privrednom sudu Crne Gore prijedlog za otvaranje stečajnog postupka kod 22 poreska obveznika kojima je ukinuto rješenje o reprogramu. U 2019. godini prijedlog je podnesen kod 448 poreskih obveznika kojima je ukinuto rješenje o reprogramu.

U toku 2020. godine, Poreska uprava je nastavila sa iniciranjem stečajnih postupka i to kod 73 poreska obveznika. Kako je došlo do okolnosti vezanih za zdravstvenu epidemiju, a Poreska uprava ima praksu da prije svakog stečajnog postupka sprovede postupak kontrole inspekcijskim nadzorom, to su pripremljeni inspekcijski nadzori i biće nastavljani čim se za to steknu uslovi. Kod jednog dijela tih obveznika su mjere naplate dale rezultate, što znači da se ti dugovoi naplaćaju, a ukoliko se dinamika i proces naplate potvrde kao valjani i dovoljni, Poreska uprava će preko tih mejra probati naplati kompletan poreski dug, bez iniciranja stečajnog postupka. U toku 2019. godine, naplaćeno je blizu 1 mil.€ od poreskih obveznika kod kojih su inicirani stečajevi.

Ključne poruke:

1. Ukupan broj ukinutih rješenja shodno Zakonu o reprogramu poreskog potraživanja je 1.758 u iznosu od 62,6 mil.€;
2. Poreska uprava je Privrednom sudu Crne Gore tokom 2018. i 2019. godine podnijela prijedlog za otvaranje stečajnog postupka za ukupno 470 poreskih obveznika kojima je ukinuto rješenje o reprogramu.

IV

OPTEREĆENJE RADA

- * poresko opterećenje po osnovu rada u Crnoj Gori
- * hronologija izmjene stope poreza i doprinosa od 2007. godine

4.1. PORESKO OPTEREĆENJE PO OSNOVU RADA U CRNOJ GORI

Poresko opterećenje po osnovu rada u Crnoj Gori dominantno se bazira na:

1. Porezu na dohodak fizičkih lica i
2. Doprinosima za obavezno socijalno osiguranje (na teret osiguranika i poslodavca).

Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica u 2019. godini je predviđao da stopa poreza na dohodak iznosi 9% od poreske osnovice. Ukoliko iznos ličnih primanja prelazi iznos prosječne mjesečne bruto zarade ostvarene u prethodnoj godini u Crnoj Gori prema podacima organa nadležnog za poslove statistike, u tom slučaju stopa poreza na dohodak iznosi 11%, na iznos primanja iznad prosječne zarade. Odredba o uvećanoj stopi poreza na dohodak fizičkih lica je važila do 31.12.2019. godine, a već od početka 2020. godine postoji samo jedna stopa poreza na dohodak fizičkih lica i ona iznosi 9% od poreske osnovice.

Shodno poreskim propisima koji su se primjenjivali u 2019. godini, ukupna opterećenja po osnovu rada čine:

- * doprinosi na teret osiguranika,
- * doprinosi na teret poslodavca,
- * porez na dohodak fizičkih lica,
- * doprinos za sindikat,
- * doprinos za Fond za rad,
- * doprinos Privrednoj komori,
- * prirez porezu na dohodak fizičkih lica.

Visina opterećenja zarade zaposlenog po osnovu rada data je kroz sljedeću tabelu:

Redni broj	Vrsta opterećenja	Visina opterećenja
1.	Doprinosi na teret osiguranika	PIO 15%
		Zdravstveno 8,5%
		Nezaposlenosti 0,5%
2.	Doprinosi na teret poslodavca	PIO 5,5%
		Zdravstveno 2,3%
		Nezaposlenosti 0,5%
3.	Porez na dohodak fizičkih lica	9% (11%)
4.	Doprinos za sindikat	0,2%
5.	Doprinos za Fond za rad	0,2%
6.	Doprinos Privrednoj komori	0,3%
7.	Prirez porezu na dohodak fizičkih lica	15% od poreza na dohodak

Poresko opterećenje po osnovu rada je u velikoj mjeri pod uticajem doprinosa za socijalno osiguranje koje plaćaju poslodavci i osiguranici. Posmatrajući strukturu poreskog opterećenja po osnovu rada u Crnoj Gori kada su doprinosi u pitanju, zaključuje se da doprinosi koji plaća poslodavac iznosi 25,7% ukupnog doprinosa, dok 74,3% čine doprinosi koje plaća osiguranik. Kada posmatramo strukturu opterećenja rada po namjeni, zaključuje se da u njoj dominiraju doprinosi sa 78,2%, a preostali dio od 21,8% opterećenja odnosi se na porez na dohodak fizičkih lica. Drugim riječima, doprinosi za socijalno osiguranje se oporezuju po fiksnoj stopi od 32,3% bruto primanja.

Porezi i doprinosi čine 39% ukupnog troška za isplatu neto zarade zaposlenog (tzv. bruto II), a sastoji se od poreza na dohodak fizičkih lica, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje i doprinosa za Fond rada. Tokom 2019. godine učešće poreza i doprinosa u bruto II smanjeno je na oko 39% usled smanjenja doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca za 2 procentna poena. Koeficijent opterećenja neto zarade porezima i doprinosima u Crnoj Gori iznosi 64%, i proizvod navedenog koeficijenta i neto zarade daje ukupna sredstva potrebna za isplatu zarade.

Ključne poruke:

Dominantnu ulogu u poreskom opterećenju rada u Crnoj Gori čine:

1. Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje i
2. Porez na dohodak fizičkih lica.

4.2. HRONOLOGIJA IZMJENE STOPE POREZA I DOPRINOSA OD 2007. GODINE

Proporcionalna stopa poreza na dohodak fizičkih lica uvedena je 2007. godine u momentu kada je napušten progresivni sistem oporezivanja koji je do tada važio. Osnovna stopa poreza na dohodak fizičkih lica od uvođenja iznosi 9% i kao takva jedna je od nižih u Evropi.

U periodu nakon uvođenja proporcionalnog oporezivanja vršene su izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, a odnosile su se, između ostalog, i na uvođenje tzv. više stope poreza na dohodak fizičkih lica sa početkom od 2008. godine.

Izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica koje su uslijedile postepeno je vršeno umanjivanje više stope poreza, sa 15% na 11%, a konačno ukidanje više stope poreza na dohodak fizičkih lica desilo se 31.12.2019. godine i od tada se oporezivanje dohotka fizičkih lica bez obzira na njegovu visinu vrši po stopi od 9%.

Pregled izmjena i dopuna Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, kojim se mijenjala poreska stopa, dat je u sljedećoj tabeli:

Službeni list izmjene	Izmjena stope poreza na dohodak fizičkih lica
04/07	Uvedeno je da stopa poreza na dohodak iznosi 9% od poreske osnovice, osim za 2007. i 2008. godinu kada stopa iznosi 15%, odnosno za 2009. godinu kada stopa iznosi 12%.
06/13	Uvedeno je da na lična primanja koja su iznad 720€ mjesečno u bruto iznosu, stopa poreza na dohodak iznosi 15% na iznos primanja iznad 720€, dok se na iznos do 720€ stopa nije mijenjala
60/14	Izmjena zakonskog rješenja iz 2013. godine na način da na primanja iznad 720€ mjesečno u bruto iznosu stopa poreza na dohodak fizičkih lica umjesto 15% iznosi 13% na iznos primanja iznad 720€
79/15	Izvršena je dalja izmjena zakonskog rješenja iz 2014. godine na način da na primanja iznad 720€ mjesečno u bruto iznosu stopa poreza na dohodak fizičkih lica umjesto 13% iznosi 11% na iznos primanja iznad 720€
83/16	Izvršena je izmjena člana 10 stav 2 Zakona na način da se na lična primanja koja su iznad iznosa prosječne mjesečne bruto zarade ostvarene u prethodnoj godini u Crnoj Gori prema podacima organa nadležnog za poslove statistike, stopa poreza na dohodak iznosi 11%, na iznos primanja iznad prosječne zarade. Ovim zakonom je definisano da će se odredbe iz člana 10 stav 2 primjenjivati do 31.12.2019. godine

Ukupna stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u 2007. godini je iznosila 20%, a u 2019. godini 20,5%, što predstavlja neznatno uvećanje tokom perioda od 12 godina. Kada govorimo o zdravstvenom osiguranju, može se konstatovati da je ukupna stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje u 2007. godini iznosila 9%, a u 2019. godini 12,8%, što predstavlja uvećanje od 3,8 procentna poena tokom perioda od 12 godina. I na kraju, stopa doprinosa za nezaposlenost se nije mijenjala u posljednjih 12 godina.

Pojedinačno, stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na teret poslodavca u 2007. godini je iznosila 8%, a u 2019. godini je iznosila 5,5%, dok je stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca u 2007. godini iznosila 5%, a u 2019. godini iznosila je 2,3%. Zaključak je da je tokom perioda od 12 godina stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na teret poslodavca umanjena za više od 30%, odnosno doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca za više od 50%. Uvećanje se bilježi kod stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na teret osiguranika za 25%, odnosno kod stope doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret osiguranika za 112,5%.

Službeni list izmjene	Izmjena stope doprinosa					
	Na teret osiguranika			Na teret poslodavca		
	PIO	Zdravstveno	Nezaposlenost	PIO	Zdravstveno	Nezaposlenost
13/07	12%	4%	0,5%	8%	5%	0,5%
79/08	12%	4%		8%	5%	
86/09	15%	8,5%		5,5%	3,8%	
08/15		8,5%			4,3%	
22/17		8,5%			4,3%	
42/19		8,5%			2,3%	

Ključne poruke:

Vlada Crne Gore je u 2019. godini nastavila sa nizom mjera koje dokazuju spremnost da umanjí poreska opterećenja po osnovu rada, i to:

1. Potpunim ukidanjem tzv. „*krizne stope*“ poreza na dohodak fizičkih lica, čije se konačno ukidanje desilo 31. decembra 2019. godine, te se dohodak fizičkih lica u Crnoj Gori oporezuje po jednoj od nižih stopa u Evropi od 9%;
2. Umanjenjem stope doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca za 2 procentna poena.

V

CRNA GORA, EU I OKRUŽENJE

- * Usklađenost poreskih propisa Crne Gore sa direktivama Evropske unije
- * Poreske stope u Crnoj Gori i Evropskoj uniji
- * Poreske stope u Crnoj Gori i državama okruženja

5.1. USKLAĐENOST PORESKIH PROPISA CRNE GORE SA DIREKTIVAMA EVROPSKE UNIJE

U oblasti akciza, pravna tekovina sadrži usaglašeno zakonodavstvo u pogledu energenata, uključujući električnu energiju, duvanske proizvode i alkoholna pića. Zakonodavstvom EU uspostavlja se struktura akciza koje treba naplatiti, kao i sistem minimalnih stopa za svaku grupu proizvoda. Zakonodavstvo EU propisuje odredbe o proizvodnji, posjedovanju, kretanju i nadzoru akciznih proizvoda. Akcizno zakonodavstvo je u pogledu visine poreskih stopa u potpunosti usklađeno sa minimalnim iznosima koji su propisani direktivama EU, osim u dijelu *oporezivanja cigareta*, gdje će se to povećanje vršiti dinamikom postepenog usklađivanja do postizanja potpune usklađenosti. Usklađivanje je takođe preostalo u dijelu *oporezivanja električne energije* u dijelu proširenja obuhvata proizvoda koji podliježu obavezi plaćanja akcize.

U oblasti oporezivanja dobiti pravnih lica najznačajnije je usklađivanje Zakona sa Direktivom Savjeta EU 2011/96/EU o zajedničkom sistemu oporezivanja koji se primjenjuje na matična i zavisna društava iz država članica EU, Direktivom Savjeta EU 2003/49/EZ o zajedničkom sistemu oporezivanja isplata kamata i autorskih naknada između povezanih društava iz država članica EU i Direktivom Savjeta 2009/133/EZ o zajedničkom sistemu oporezivanja kod spajanja, razdvajanja, prenosa imovine i razmjene dionica između društava iz različitih država članica EU. Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o porezu na dobit pravnih lica, kojim će se izvršiti potpuno usklađivanje Zakona sa direktivama 2003/49/EZ i 2011/96/EZ.

Kada je u pitanju porez na dodatu vrijednost, najznačajnije je usklađivanje sa Direktivom 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu PDV i predstavlja primjenu zakonodavstva o porezu na promet u državama članicama koje ne narušava uslove tržišne konkurencije i nesprječava slobodno kretanje roba i usluga. U tom smislu, potrebno je sprovesti takvo usklađivanje zakonodavstva o porezu na promet (PDV), kojim će se postići najviši nivo jednostavnosti i neutralnosti kada se ubira porez i kada njegov opseg obuhvata sve faze proizvodnje i distribucije, kao i isporuku usluga.

U oblasti poreske administracije najznačajnije je usklađivanje Zakona o poreskoj administraciji sa Direktivom Savjeta 2011/16/EU o administrativnoj saradnji u oblasti oporezivanja (DAC 1). Pomenuta direktiva predviđa obavezu da sva fizička i pravna lica, organizacije, preduzetnici, poreski isplatioci, odnosno posrednici i druga lica, državni i organi jedinica lokalne samouprave poreskom organu dostavljaju sve vrste podataka, izvještaja i dokumentacije sa kojom raspolažu, a koja su od značaja za oporezivanje u skladu sa poreskim obavezama shodno posebnim poreskim propisima. Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o poreskoj administraciji, kojim će se izvršiti značajno usklađivanje Zakona sa većim dijelom direktiva. U sljedećoj tabeli daj je pregled najznačajnijih direktiva Evropske unije sa kojima se poreski propisi Crne Gore usklađuju:

Propis Crne Gore	Direktiva Evropske unije	Stepen usklađenosti
Zakon o akcizama	<i>Direktiva Savjeta 2003/96/EEZ o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2008/118/EZ o opšim postupcima sa akciznim proizvodima i o držanju, kretanju i nadzoru nad tim proizvodima</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2011/64/EZ o strukturi i stopama akciza za duvanske proizvode</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2009/55/EZ od 25. maja 2009. o poreskim oslobođenjima koja se primjenjuju na konačni unos ličnog vlasništva pojedinaca iz države članice</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 92/83/EEC o usklađivanju strukture akcize na alkohol i alkoholna pića</i>	Potpuno usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 92/84/EZ od 19. oktobra 1992. godine o usklađivanju stopa akcize na alkohol i alkoholna pića</i>	Potpuno usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2006/79/EZ od 5. oktobra 2006. o oslobođenju od</i>	Potpuno

	<i>plaćanja poreza na uvoz malih pošiljki robe nekomercijalne prirode iz trećih zemalja</i>	usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 95/60/EZ od 27. novembra 1995. o fiskalnom označavanju plinskog ulja i kerozina</i>	Potpuno usklađen
Zakon o porezu na dobit	<i>Direktiva Savjeta 2003/49/EZ o zajedničkom sistemu oporezivanja isplata kamata i autorskih naknada između povezanih društava u različitim državama članicama EU</i>	Neusklađen ⁷
	<i>Direktiva Savjeta 2011/96/EU o zajedničkom sistemu oporezivanja koji se primjenjuje na matična i zavisna društva u različitim državama članicama EU</i>	Neusklađen ⁸
	<i>Direktiva Savjeta 2009/133/EZ o zajedničkom sistemu oporezivanja kod spajanja, razdvajanja, prenosa imovine i razmjene dionica između društava iz različitih država članica EU</i>	Djelimično usklađen
Zakon o porezu na dodatu vrijednost	<i>Direktiva Savjeta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrijednost</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2008/9/EZ o utvrđivanju detaljnih pravila za povraćaj poreza na dodatu vrijednost, predviđenih u Direktivi 2006/112/EZ poreskim obveznicima koji nijesu osnovani u državi povraćaja već u drugoj državi</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta o oslobođenju od poreza unutar Zajednice za određena prevozna sredstva koja se prvenstveno uvoze iz jedne države članice u drugu (83/182/EEZ)</i>	Neusklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2006/79/EZ o oslobođenju od plaćanja poreza na uvoz malih pošiljki robe nekomercijalne prirode iz trećih zemalja</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2007/74/EZ o oslobođenju od poreza na dodatu vrijednost i akciza na uvoz robe za osobe koje putuju iz trećih država</i>	Djelimično usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2009/55/EZ o poreskim oslobođenjima koja se primjenjuju na konačan unos ličnog vlasništva pojedinca iz države članice</i>	Potpuno usklađen
	<i>Direktiva Savjeta 2009/132/EZ o utvrđivanju područja primjene člana 143 tačka (b) i (c) Direktive 2006/112/EZ o oslobođenju od plaćanja poreza na dodatu vrijednost prilikom konačnog uvoza određene robe</i>	Djelimično usklađen
Zakon o poreskoj administraciji	<i>Direktiva Savjeta 2011/16/EU o administrativnoj saradnji u oblasti oporezivanja (DAC 1)</i>	Neusklađen ⁹
	<i>Direktiva Savjeta 2014/107/EU u vezi obavezne automatske razmjene informacija u oblasti oporezivanja (DAC 2)</i>	Neusklađen ¹⁰
	<i>Direktiva Savjeta 2016/881/EU u vezi obezbjeđivanja informacija o izvršenim transakcijama između povezanih lica (DAC 4)</i>	Neusklađen ¹¹
	<i>Direktiva Savjeta 2016/2258 u vezi pristupa poreskog organa informacijama za sprječavanje pranja novca (DAC 5)</i>	Neusklađen ¹²
Carinski zakon	<i>Regulativa (EU) br. 952/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta kojom se utvrđuje Carinski zakon Unije</i>	Djelimično usklađen

⁷ Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o porezu na dobit pravnih lica, kojim će se izvršiti **potpuno** usklađivanje Zakona sa Direktivom.

⁸ Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o porezu na dobit pravnih lica, kojim će se izvršiti **potpuno** usklađivanje Zakona sa Direktivom.

⁹ Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o poreskoj administraciji, kojim će se izvršiti usklađivanje Zakona sa Direktivom.

¹⁰ Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o poreskoj administraciji, kojim će se izvršiti značajno usklađivanje Zakona sa Direktivom.

¹¹ Tokom 2020. godine će biti predložene izmjene i dopune Zakona o poreskoj administraciji, kojim će se izvršiti značajno usklađivanje Zakona sa Direktivom.

¹² Shodno Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranju terorizma, Poreska uprava vodi registar stvarnih vlasnika, što je u skladu sa DAC 5. Međutim, važeći Zakon o poreskoj administraciji nije regulisao da Poreska uprava vrši razmjenu informacija, a Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji koji će biti upućen tokom 2020. godine će se izvršiti usklađivanje Zakona sa Direktivom.

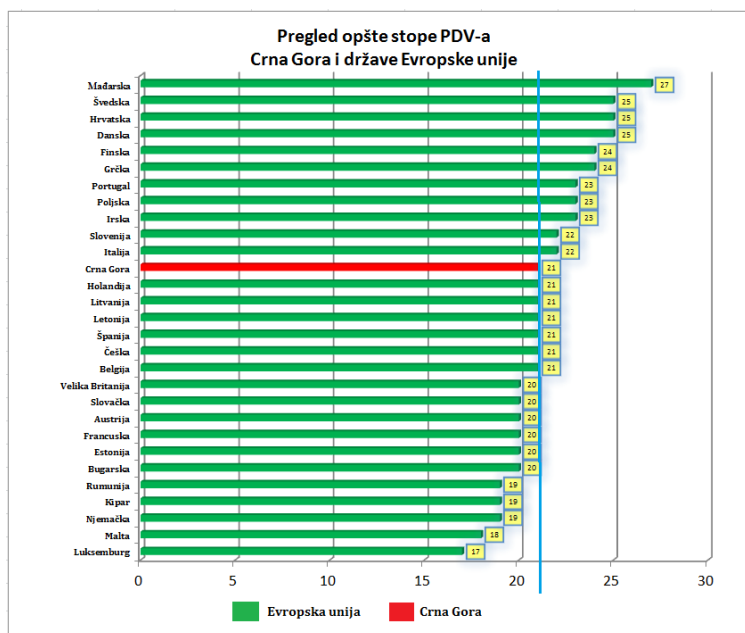
Ključne poruke:

1. Crna Gora u kontinuitetu vrši usklađivanje poreskih i carinskih propisa sa direktivama Evropske unije;
2. Tokom 2020. godine Ministarstvo finansija će predložiti izmjene i dopune više poreskih zakona, te na taj način značajno doprinijeti usklađivanju nacionalnih zakona propisima Evropske unije.

5.2. PORESKE STOPE U CRNOJ GORI I EVROPSKOJ UNIJI¹³

Države članice Evropske unije samostalno utvrđuju visinu stope *PDV-a*, pri čemu su u obavezi da poštuju opšta pravila propisana Direktivom Savjeta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrijednost. Direktiva propisuje donju granicu opšte stope PDV-a koja ne može biti niža od 15%, odnosno donju granicu snižene stope koja ne može biti niža od 5%. Državama članicama je dozvoljena primjena jedne ili dvije snižene stope PDV-a, a koje se mogu primjenjivati samo na promet proizvoda i usluga utvrđenih posebnom listom. Međutim, izuzetak od navedenog predstavlja primjena treće snižene stope (tzv. super snižena stopa) u Francuskoj, Irskoj, Italiji, Luksemburgu i Španiji. U Španiji se primjenjuje super snižena stopa od 4% na određene usluge, kao što su održavanje i prilagođavanje prevoznih sredstava za lica sa invaliditetom. U Francuskoj je u primjeni super snižena stopa PDV-a od 2,1 na niz isporuka, između ostalog, na isporuku farmaceutskih proizvoda.

Direktiva Savjeta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu PDV-a predstavlja pravni okvir za utvrđivanje stope PDV-a u Evropskoj uniji i države članice su u obavezi da prenesu zajednička pravila u nacionalno zakonodavstvo. Opšta stopa PDV-a u Crnoj Gori iznosi 21%.

Najvišu opštu stopu PDV-a u Evropskoj uniji ima Mađarska sa 27%, a najnižu Luksemburg sa 17%. Prosječna opšta stopa PDV-a Evropske unije iznosi 21,46%, a opšta stopa PDV-a u Crnoj Gori je neznatno ispod prosjeka država Evropske unije.

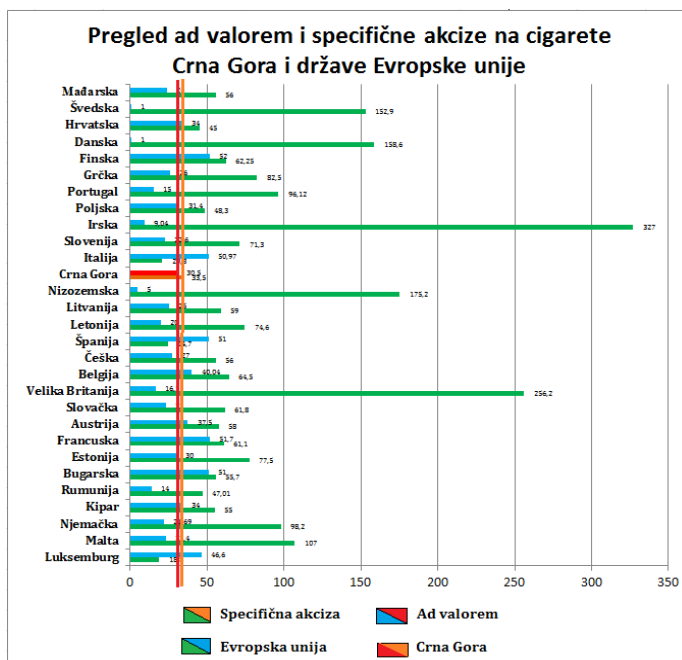
U poređenju sa državama Evropske unije, Crna Gora ima nižu opštu stopu PDV-a od 11 država, identičnu opštu stopu sa 6 država i višu stopu od 11 država.

¹³ Uporedni pregled poreskih stopa prikazan je za poreske oblike koji se usklađuju sa direktivama Evropske unije (PDV, akcize, dobit)

Direktive Evropske unije ne propisuju minimalan iznos stope poreza na dobit pravnih lica, već je dozvoljeno da države članice propišu visinu stope poreza na dobit nacionalnim zakonodavstvom bez usaglašavanja sa direktivama Evropske unije. Najniža stopa poreza na dobit pravnih lica u državama Evropske unije je u Mađarskoj i iznosi 9%, a najviša u Malti od 35%. Stopa poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori je na nivou najniže stope među članicama Evropske unije i kao takva predstavlja veoma atraktivno područje za kreiranje i razvoj biznisa.

Akcizno zakonodavstvo je u pogledu visine poreskih stopa u potpunosti usklađeno sa minimalnim iznosima koji su propisani direktivama EU, osim u dijelu oporezivanja cigareta gdje će se to povećanje vršiti dinamikom postepenog usklađivanja do postizanja potpune usklađenosti. Kada je u pitanju oporezivanje cigareta, Direktivom Savjeta EU 2011/64 od 21. juna 2011. o strukturi i stopama akciznih dažbina na prerađeni duvan, propisano je da ukupna akciza (specifična i proporcionalna), za ovaj akcizni proizvod iznosi 90 eura za 1000 komada, odnosno ukupno akcizno opterećenje ne smije biti ispod 60% maloprodajne cijene cigareta, iz kategorije prosječne ponderisane cijene cigareteta. Postojeća visina akcize na cigarete, u odnosu na propisani standard, iznosi 65,6 eura na 1000 komada, odnosno 63% od prosječne ponderisane cijene cigareta. Napominjemo, da važeći Zakon o akcizama obuhvata sve obavezne akcizne proizvode koji su propisani Direktivom (alkohol i alkoholna pića, duvan i duvanski proizvodi i energenti), osim električne energije koja je propisana Direktivom 2003/96/EZ kao obavezni akcizni proizvod, a čije uvođenje će se izvršiti budućim izmjenama Zakona o akcizama shodno dinamici koja je data PPCG-om.

U sljedećoj tabeli dat je pregled visine stopa PDV-a, poreza na dobit i akcize na cigarete, u poređenju sa stopama država Evropske unije: ¹⁴

	Porez na dodatu vrijednost (%)			Porez na dobit (%)	Akcize na cigarete	
	Super-snižena stopa	Snižena stopa	Opšta stopa		Specifič na akciza	Ad valorem ¹⁵
EU minimum	-	5	15	-	90€/1.000 k. 60% od prosječne ponderisane maloprodajne cijene cigareta ¹⁶	
Crna Gora	-	7	21	9	33,5	30,5
Države EU						
Belgija	-	6/12	21	29	64,5	40,04
Bugarska	-	9	20	10	55,7	51
Češka	-	10/15	21	19	56	27
Danska	-	-	25	22	158,6	1
Njemačka	-	7	19	22,83/32,93	98,2	21,69
Estonija	-	9	20	0/20	77,5	30
Irska	4,8	9/13,5	23	12,5/25	327	9,04

¹⁴ Izvor podataka: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/vat_en;
https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy_en;
https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax_en

¹⁵ Ad valorem – proporcionalna akciza

¹⁶ U odnosu na prvi uslov važeća akciza iznosi 65,5€ za 1.000 komada, dok u odnosu na drugi uslov akciza iznosi 63% od PPCG

Grčka	-	6/13	24	28	82,5	26
Španija	4	10	21	25	24,7	51
Francuska	2,1	5,5/10	20	30	61,1	51,7
Hrvatska	-	5/13	25	12/18	45	34
Italija	4	5/10	22	27,9	20,8	50,97
Kipar	-	5/9	19	12,5	55	34
Letonija	-	12	21	0-20	74,6	20
Litvanija	-	5/9	21	5/15	59	25
Luksemburg	3	8	17	5,7/29,2	18,8	46,6
Mađarska	-	5/18	27	9	56	24
Malta	-	5/7	18	35	107	23,4
Nizozemska	-	9	21	20/25	175,2	5
Austrija	-	10/13	20	25	58	37,5
Poljska	-	5/8	23	9/19	48,3	31,4
Portugal	-	6/13	23	21	96,12	15
Rumunija	-	5/9	19	1-16	47,01	14
Slovenija	-	9,5	22	19	71,3	22,6
Slovačka	-	10	20	22	61,8	23
Finska	-	10/14	24	20	62,25	52
Švedska	-	6/12	25	22	152,9	1
Velika Britanija	-	5	20	19	256,2	16,5

Sljedeća tabela daje pregled visine akcize za alkohol i alkoholna pića u Crnoj Gori i minimalnim stopama prema direktivama Evropske unije:

Akvizni proizvodi (Direktiva 92/83/EEZ)		Osnovica	Minimalna stopa (Direktiva 92/84/EEZ)	Visina akcize u Crnoj Gori (€)
Alkohol i alkohol na pića	Pivo	Po hektolitr/ stupanj Platoa	0,748	5
		Po hektolitr/ stepen čistog alkohola gotovog proizvoda	1,87	
	Vino (stono i pjenušavo)	Po hektolitr/ gotovog proizvoda	0	0€/hektolitr mirnog vina i ostalih nepjenušavih fermentisanih pića
				35€/hektolitr pjenušavog vina i ostalih pjenušavih fermentisanih pića
				0€/hektolitr ostalih nepjenušavih fermentisanih pića
	Međuproizvodi		45	100
	Etil alkohol	Po hektolitr/ čistog alkohola	550	1.500

Zakon o akcizama Crne Gore je u pogledu visine poreskih stopa za akvizni proizvod alkohol i alkoholna pića **u potpunosti usklađen** sa minimalnim iznosima koji su propisani direktivama EU.

Mineralna ulja, njihovi derivati i supstituti		Minimum u Evropskoj uniji (Direktiva 2003/96/EZ)	Crna Gora
Olovni benzin (€/1.000l)		421	554
Bezolovni benzin		359	549
Gasna ulja	Motorno gorivo	330	440
	Gorivo za industri. i komercijalne svrhe	21	259
	Gorivo za grijanje	21	207
	Autoput Bar-Boljare	-	169
Ulje za loženje		15	19,50
Tečni naftni gas	Motorno gorivo	125	125
	Gorivo za industri. i komercijalne svrhe	41	58,50
	Gorivo za grijanje	0	26
Kerozin	Motorno gorivo	330	330
	Gorivo za grijanje	21	89,7
Bio gorivo		0	350

Akcizne stope Crne Gore za mineralna ulja, njihove derivate i supstitute su u **potpunosti usaglašene** sa minimalnim stopama propisanim direktivama Evropske unije.

Ključne poruke:

1. Opšta stopa PDV-a u Crnoj Gori je na nivou prosječne opšte stope u državama Evropske unije i usklađena je sa direktivom koja propisuje minimalnu stopu za države članice;
2. Akcizno zakonodavstvo Crne Gore je u pogledu visine poreskih stopa u potpunosti usklađeno sa minimalnim iznosima koji su propisani direktivama Evropske unije, osim u dijelu oporezivanja cigareta gdje će se to povećanje vršiti dinamikom postepenog usklađivanja do postizanja potpune usklađenosti;
3. Stopa poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori je na nivou najniže stope među članicama Evropske unije i iznosi 9%.

5.3. PORESKE STOPE U CRNOJ GORI I DRŽAVAMA OKRUŽENJA¹⁷

Sistem oporezivanja u državama okruženja vrši se po zakonodavstvu koje je slično poreskom zakonodavstvu Crne Gore. U tom smislu, za potrebe ovog izvještaja uporedni pregled poreskih stopa Crne Gore sa državama okruženja predstavljen je za sljedeće poreske oblike:

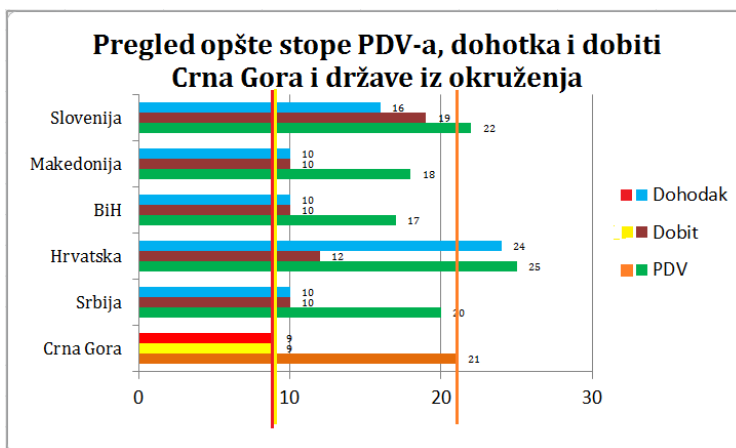
- * porez na dodatu vrijednost,
- * porez na dobit pravnih lica i
- * porez na dohodak fizičkih lica.

Pravni okvir za primjenu poreza na dodatu vrijednost u Crnoj Gori, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Hrvatskoj i Sloveniji predstavlja zakon o porezu na dodatu vrijednost. Opšta stopa PDV-a iznosi 20% u Srbiji, 25% u Hrvatskoj, 17% u Bosni i Hercegovini, 18% u Makedoniji i 22% u Sloveniji.

¹⁷ Uporedni pregled poreskih stopa u Crnoj Gori prikazan je za PDV, dobit pravnih lica i dohodak fizičkih lica, u poređenju sa državama iz okruženja.

PDV se u Crnoj Gori obračunava i plaća po opštoj stopi od 21% i neznatno je viša u odnosu na prosjek šest država. Najviša opšta stopa PDV-a od pomenutih država je u Hrvatskoj, a najniža u Bosni i Hercegovini. Snižena stopa PDV-a u Crnoj Gori iznosi 7%, Srbiji 10%, Makedoniji 10%, Sloveniji 9,5%, Hrvatska je iskoristila pravo da uvede dvije snižene stope PDV-a od 5% i 13% i Bosna i Hercegovina nema sniženu stopu PDV-a već se cjelokupan promet proizvoda i usluga vrši po opštoj stopi PDV-a od 17%.

Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica u 2019. godini predviđa da stopa poreza na dohodak iznosi 9% od poreske osnovice. Ukoliko iznos ličnih primanja prelazi iznos prosječne mjesečne bruto zarade ostvarene u prethodnoj godini u Crnoj

Gori prema podacima organa nadležnog za poslove statistike, u tom slučaju stopa poreza na dohodak iznosi 11%, na iznos primanja iznad prosječne zarade. Odredba o uvećanoj stopi poreza na dohodak fizičkih lica je važila do 31.12.2019. godine, a već od početka 2020. godine postoji samo jedna stopa poreza na dohodak fizičkih lica i ona iznosi 9% od poreske osnovice. U poređenju sa državama iz okruženja Crna Gora ima najnižu stopu poreza na dohodak fizičkih lica, u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Makedoniji iznosi 10%, u Hrvatskoj postoje dvije stope od 24% i 36% i u Sloveniji se stopa poreza na dohodak fizičkih lica kreće u rasponu od 16% do 50%.

Stopa poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori iznosi 9% i kao takva jedna je od nižih u Evropi, a najniža u poređenju sa državama Evropske unije i okruženja. Najbliža Crnoj Gori je stopa poreza na dobit pravnih lica u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Makedoniji od 10%, u Sloveniji iznosi 19% i Hrvatska ima dvije stope poreza na dobit pravnih lica od 12% i 18%.

Ključne poruke:

1. Opšta stopa PDV-a u Crnoj Gori je približno na nivou prosjeka država iz okruženja;
2. Stopa poreza na dohodak fizičkih lica u Crnoj Gori je najniža u poređenju sa državama iz okruženja;
3. Stopa poreza na dobit pravnih lica u Crnoj Gori je najniža u poređenju sa državama iz okruženja.

VI

IZVJEŠTAJI O RADU

- * izvještaj o radu Direkcije za izdavanje odobrenja za obavljanje proizvodnje, obrade i prometa duvanskih proizvoda
- * izvještaj o radu Direkcije za drugostepeni poreski i carinski postupak

6.1. IZVJEŠETAJ O RADU DIREKCIJE ZA IZDAVANJE ODOBRENJA ZA OBAVLJANJE PROIZVODNJE, OBRADU I PROMETA DUVANSKIH PROIZVODA

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“, broj 02/19) Direkcija za izdavanje odobrenja za obavljanje proizvodnje, obrade i prometa duvanskih proizvoda je od 8. januara 2019. godine postala direkcija u okviru Ministarstva finansija.

Osnovna nadležnost Direkcije je primjena propisanih procedura po Zakonu o duvanu, za odlučivanje po zahtjevima privrednih subjekata radi izdavanja odobrenja za obavljanje određenih djelatnosti propisanih Zakonom.

U toku 2019. godine Direkcija za izdavanje odobrenja za obavljanje proizvodnje, obrade i prometa duvanskih proizvoda donijela je 930 rješenja. U sljedećoj tabeli dat je pregled donesenih rješenja u 2019. godini.

Redni broj	Vrsta rješenja	Broj rješenja
1.	Obavljanje uvoza duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda	2
2.	Obavljanje prometa na veliko duvanskim proizvodima	2
3.	Obavljanje prometa na malo duvanskim proizvodima	875
4.	Brisanje iz Evidencije trgovaca na malo duvanskim proizvodima	10
5.	Oduzimanje odobrenja za obavljanje prometa na malo duvanskim proizvodima	2
6.	Upis u registar uvoznika duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda	2
7.	Upis u registar trgovaca na veliko duvanskim proizvodima	2
8.	Upis u registar o markama duvanskih proizvoda	35

Direkcije je, kroz obavljanje svoje djelatnosti, ostvarila je u 2019. godini prihode Budžetu Crne Gore u iznosu od oko 381.000 €. Shodno Zakonu o duvanu jedna od nadležnosti Direkcije je i praćenje stanja na tržištu duvanskih proizvoda.

U 2019. godini dominirala je prodaja cigareta nabavljena od inostranih proizvođača u ukupnoj prodaji cigareta. Krajnji subjekti u prometnom lancu su maloprodajni objekti, i prema evidenciji Direkcije dozvolu za prodaju cigareta ima oko 1.800 maloprodajnih objekata. Direkcija vodi i Registar o robnim markama duvanskih proizvoda. U 2019. godini ima registrovanih 177 marki cigareta, od čega se u prometu nalazi 137 marki.

Ključne poruke:

Direkcija za izdavanje odobrenja za obavljanje proizvodnje, obrade i prometa duvanskih proizvoda je u 2019. godini donijela ukupno:

1. 879 rješenja za obavljanje uvoza i prometa;
2. 12 rješenja za brisanje iz Evidencije i oduzimanje odobrenja za obavljanje prometa;
3. 39 rješenja za upis u registar.

Ukupan broj rješenja koji je Direkcija donijela u 2019. godini iznosi 930.

6.2. IZVJEŠTAJ O RADU DIREKCIJE ZA DRUGOSTEPENI PORESKI I CARINSKI POSTUPAK

Ministarstvo finansija vrši nadzor nad zakonitošću pojedinačnih akata Poreske uprave, Uprave carina, Uprave za igre na sreću i Uprave za inspekcijske poslove u drugostepenom postupku po žalbama pravnih i fizičkih lica, a preko Direkcije za drugostepeni poreski i carinski postupak, koja je organizaciono u sastavu Direktorata za poreski i carinski sistem.

U Direkciji za drugostepeni poreski i carinski postupak, u 2019. godini, zaprimljeno je ukupno 1.102 predmeta, računajući i 110 predmeta prenesenih iz prethodne godine, a zaprimljeno je 208 predmeta po tužbama poreskih i carinskih obveznika.

Ukupno u radu bilo je 1.102 predmeta, od toga riješeno je 947 predmeta, tako što je odbijeno 492 žalbi, poništeno i vraćeno na ponovni postupak i odluku prvostepenim organima 417 predmeta, obustavljeno je po žalbi 38 predmeta, dok je ostalo neriješeno 155 predmeta.

Status predmeta		Broj	Ukupno
Riješeno	Odbijeno	492	947
	Poništeno i vraćeno na ponovni postupak i odluku prvostepenim organima	417	
	Obustavljeno po žalbi	38	
Neriješeno			155
UKUPNO			1.102

Kod Upravnog suda, u toku izvještajnog perioda bilo je u radu ukupno 208 predmeta, računajući i predmete iz prethodnih godina, tako da je Upravni sud od navedenog broja predmeta, odbio tužbe u 80 slučajeva, dok je u 45 slučajeva usvojio tužbe i poništio drugostepena rješenja. Obustavljen je postupak u 8 predmeta, dok je postupak u toku kod 75 predmeta.

Status predmeta kod Upravnog suda	Broj predmeta	Ukupno
Odbijene tužbe	80	208
Usvojene tužbe i poništenje drugostepenog rješenja	45	
Obustavljen postupak	8	
Postupak u toku	75	

Žalbe su u 2019. godini izjavljivane dominantno iz sljedećih žalbenih razloga:

- * povreda pravila postupka,
- * nepravilno utvrđeno činjenično stanje,
- * pogrešna primjena materijalnog prava.

Ključne poruke:

Direkcija za drugostepeni poreski i carinski postupak je u toku 2019. godine zaprimila ukupno 1.102 predmeta, od čega je:

1. Riješila 947 predmeta, odnosno 86% zaprimljenih predmeta,
2. Ostalo neriješeno 155 predmeta, odnosno 14% zaprimljenih predmeta.

U izvještajnom periodu je kod Upravnog suda u radu bilo ukupno 208 predmeta.

VII

BORBA PROTIV SIVE EKONOMIJE

- * mjere Poreske uprave u borbi protiv sive ekonomije
- * mjere Uprave carina u borbi protiv sive ekonomije

7.1. MJERE PORESKE UPRAVE U BORBI PROTIV SIVE EKONOMIJE¹⁸

U skladu sa Planom aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije za 2019.godinu, Poreska uprava u svom radu preduzimala je aktivnosti i mjere u cilju suzbijanja sive ekonomije, a posebno u oblasti nelegalne trgovine, neprijavljenog rada, utaje poreza i drugih pojava oblika sive ekonomije. Poreska uprava u kontinuitetu prati regularnost poslovanja poreskih obveznika, preduzima mjere na planu jačanja fiskalne discipline i eliminisanja nelojalne konkurencije, kako kontrolama sveobuhvatnog knjigovodstva poreskih obveznika, tako i provjerama pojedinih aspekata njihovog poslovanja.

Poreska uprava je u okviru svojih nadležnosti ispunila preduslove neophodne za praćenje ljetnje turističke sezone na planu obezbjeđenja zadovoljavajućeg stepena fiskalne discipline poreskih obveznika i efikasne naplate budžetskih prihoda, a u skladu sa Godišnjim planom rada ovog organa i smjernicama Vladine Komisije za suzbijanje sive ekonomije.

Za sve obveznike kod kojih je utvrđeno neregularno poslovanje, poreski inspektori su primjenjivali kaznene mjere, od izricanja prekršajnih naloga do privremene mjere zabrane obavljanja djelatnosti, poštujući osnovne principe u radu Poreske uprave – neselektivnost i nultu stopu tolerancije za sivu ekonomiju.

U postupku inspeksijskog nadzora, u periodu januar – decembar 2019.godine, izvršeno je 2.646 potpunih kontrola (po svim poreskim oblicima). Ukupne korekcije po osnovu izvršenih kontrola iznose 67.996.433,16€, dok finansijski efekti iznose 41.383.725,28€. Najveće korekcije ostvarene su po osnovu PDV-a u iznosu od 42.330.873,67€, dohotka u iznosu od 16.915.112,38€, poreza na dobit u iznosu od 4.895.641,93€, i ostalo u iznosu od 3.854.805,18€.

U sljedećoj tabeli dat je pregled ukupnih korekcija po poreskim oblicima, za period 01.01.-31.12.2019. godine:

Kontrola	Ukupno
Broj potpunih kontrola	2.646
Djelimično (PDV i ostalo)	6.866
Djelimično (evidentiranje prometa i sl.)	17.688
Kontrola	Finansijski efekat
PDV	42.330.873,67
Dobit	4.895.641,93
Dohodak	16.915.112,38
Ostalo	3.854.805,18
Korekcija ukupno	67.996.433,16
Finansijski efekti	41.383.725,28
Naplaćeno u postupku nadzora	10.861.359,19

U izvještajnom periodu vršene su djelimične kontrole u dijelu opšte poreske registracije, evidentiranja prometa preko poreskih registar kasa, kao i uzimanje periodičnih izvještaja presjeka stanja, provjere uplate pazara, prijavljivanja zaposlenih radnika, blagovremeno podnošenje poreskih prijava i plaćanje obaveza. Poreski inspektori su izvršili 17.685 djelimičnih kontrola, izrekli 1.217 prekršajnih naloga u ukupnom iznosu od 1.913.378,00€, dok su u 358 slučajeva preduzete privremene mjere zabrane obavljanja djelatnosti.

U sljedećoj tabeli dat je pregled preduzetih mjera za period 01.01.-31.12.2019. godine:

Kontrola	Ukupno
Djelimične kontrole (ev. prometa, regist. podaci i sl.)	17.685
Broj izrečenih prekršajnih naloga	1.217

¹⁸ Izvor: Poreska uprava

Izbos izrečenih prekršajnih naloga	1.913.378,00
Zabrane	358

U saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, vršene su provjere prijave nerezidentnih fizičkih lica koji su dobili dozvole za privremeni boravak i rad stranaca koji podliježu obaveznom osiguranju, a pregled je dat u sljedećoj tabeli:

Kontrola	Ukupno
Broj izdatih radnih dozvola	26.110
Broj prijavljenih	14.852
Broj neprijavljenih	11.259
Broj prijavljenih, pa odjavljenih	1.087
Bruto osnovica iznad 462	3.474
Bruto osnovica ispod 462	8.872
Bruto osnovica jednako 462	15
Broj prijavljenih radnika za koje poslodavac nije podnio IOPPD obrazac	2.491

Aktivnosti Poreske uprave u pravcu smanjenja broja neprijavljenih stranaca podrazumijevaju stupanje u kontakt i obavješćavanje poslodavaca da su dužni da prijave nerezidentno lice na obavezno socijalno osiguranje. Nakon 8 dana, od dana kada je pristigao dnevni spisak sa nerezidentnim licima od MUP-a, poreski organ vrši provjeru prijave nerezidenata, nakon čega stupa u kontakt sa onim poslodavcima koji u zakonskom roku nijesu prijavili zaposleno strano lice (podaci su uzeti na osnovu spiskova dostavljenih od strane MUP-a i selektovani su samo oni nerezidenti koji imaju obavezu registracije na osiguranje u skladu sa Zakonom o strancima. Za sve neprijavljene nerezidente Poreska uprava je preduzela aktivnosti u skladu sa Zakonom o poreskoj administraciji, uz asistenciju Inspekcije rada koja primjenjuje Zakon o radu).

Tokom ljetnje turističke sezone, na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore intenzivirale su se aktivnosti na praćenju regularnosti poslovanja poreskih obveznika koji sezonski obavljaju djelatnost, sa posebnim fokusom na kontrole ugostiteljskih objekata, kao i maloprodajnih objekata. Na osnovu iskustva iz prethodnih sezona, posebna pažnja je bila usmjerena i na kontrole evidentiranja prometa i ostvarenih prihoda kod lica koja sezonski obavljaju djelatnost na "otvorenom" prostoru, i to: plažnim barovima, tezgama, turistički prevoz brodom, rafting i sl. Takođe, vršile su se kontrole zakupaca plaža jer je uočena pojava da isti vrše izdavanje plaža u podzakup trećim licima i ne prijavljuju prihod po tom osnovu, a podzakupci na tom prostoru obavljaju neregistrovanu djelatnost (izdavaoci opreme i rekvizita za sportske i rekreativne djelatnosti).

U primorskim opštinama intenzivirane su kontrole (od strane mobilne ekipe) u dijelu opšte poreske registracije, evidentiranja prometa, uplate pazara, prijavljivanje radnika. Kako bi se povećala efikasnost u radu inspektora vršene su razmjene inspekcija (mobilna ekipa) iz različitih opština. Na taj način se obezbijedila potpuna transparentnost i objektivnost u radu. Za neregularno poslovanje primjenjivane su oštre mjere inspekcijskog nadzora, od izricanja prekršajnih naloga do privremene zabrane obavljanja djelatnosti i zatvaranja objekata.

Pregled rada mobilnih ekipa Poreske uprave za period 17.06.-30.08.2019. godine dat je u sljedećoj tabeli¹⁹:

Kontrola	Ukupno
Broj djelimičnih kontrola	4.528
Broj poreskih obveznika kojima je izrečena kazna	614
Broj prekršajnih naloga	875
Iznos	1.333.600,00
Broj zabrana obavljanja djelatnosti	149
Iznos naplate po osnovu kazni	580.404,00

¹⁹ Pregled rada mobilnih ekipa je dat za pet primorskih opština, i to: Herceg Novi, Bar, Ulcinj, Kotor i Budvu.

Plaćene poreske obaveze (17.06.-09.09.2019.)	789.254,63
Broj obveznika koji su zatražili sudsko odlučivanje	123
Iznos kazni za koje je traženo sudsko odlučivanje	411.800,00

U okviru djelimičnih kontrola u primorskim opštinama, vršene su i ciljane kontrole poreskih obveznika, kod kojih su tokom prošle godine utvrđeni prekršaji ili za koje je poreski organ bio u saznanju da ne evidentiraju promet i ne izdaju račune korisnicima usluga. U izvještajnom periodu kod 149 poreskih obveznika preduzete su mjere privremene zabrane obavljanja djelatnosti.

Angažovanje "mobilnih ekipa", u dijelu djelimičnih provjera tačnosti evidentiranja prometa, uplate pazara, prijavljivanja zaposlenih, kod poreskih obveznika u centralnoj i sjevernoj regiji, vršeno je i u periodu od 30.09.do 15.12.2019.godine, kada je izvršeno 1.188 provjera i izrečeno 39 prekršajnih naloga u ukupnom iznosu od 78.100,00€.

U izvještajnom periodu, u kontinuitetu su se odvijale zajedničke aktivnosti Poreske uprave sa Upravom policije i Upravom za inspekcijske poslove - Inspekcijom rada. Intezivirana je i saradnja sa drugim relevantnim institucijama, i to: JP "Morsko dobro", Javnim komunalnim preduzećima u primorskim opštinama kao i jedinicama lokalne samouprave.

Ključne poruke:

1. Poreska uprava je tokom 2019. godine izvršila 2.646 potpunih kontrola;
2. U saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova vršene su provjere prijave nerezidentnih fizičkih lica koji su dobili dozvole za privremeni boravak i rad stranaca koji podliježu obaveznom osiguranju;
3. Tokom ljetnje turističke sezone angažovane su mobilne ekipe u pet primorskih opština koje su izvršile ukupno 4.528 djelimične kontrole.

7.2. MJERE UPRAVE CARINA U BORBI PROTIV SIVE EKONOMIJE²⁰

Uprava carina u kontinuitetu sprovodi mjere u borbi protiv sive ekonomije. Vršene su pojačane kontrole prijavljene vrijednosti i porijekla robe, provjerom dokumentacije priložene uz deklaraciju, kao i pregledom robe u postupku. Korišćena je mogućnost provjere vjerodostojnosti dokaza o vrijednosti i porijeklu robe putem međunarodne saradnje, kao i mehanizam naknadne kontrole dokumentacije i robe kod uvoznika, u cilju otkrivanja eventualnih nepravilnosti, neispravnih i nevjerodostojnih dokumenata o vrijednosti i porijeklu robe, odnosno otkrivanja nepravilnog obračuna i plaćanja dažbina.

Pojačana je kontrola akciznih obveznika i prometa akciznih proizvoda, sa posebnim akcentom na kontrolu prometa cigareta i mineralnih ulja, što je podrazumijevalo intenziviranje pregleda robe i dokumentacije od strane službenika na prijemu dokumenata, kontrole skladišta u kojima je smještena akcizna roba, naknadna kontrola kod privrednih subjekata, učešće u zajedničkim kontrolama sa Poreskom upravom (sinhronizovano vršenje kontrole obračunavanja akcize i PDV na ove proizvode). Ove aktivnosti su omogućile otkrivanje sumnjive, neispravne i nepotpune dokumentacije, otkrivanje slučajeva uzimanja robe ispod carinskog nadzora bez odobrenja carinarnice i uspostavljanje efikasnog sistema za praćenje kanala prodaje akciznih proizvoda, te i otkrivanje prekršaja.

Sprovedene su intenzivne kontrole mobilnih timova po dubini, u cilju otkrivanja slučajeva nelegalne trgovine robom, suzbijanja nezakonitog postupanja. Vršena je pojačana kontrola prometa kafe, i to kontrolom dokumenata na prijemu u carinskoj ispostavi, kontrolom poreskih skladišta, kontrolom

²⁰ Izvor: Uprava carina

obračuna poreza-poreskih prijava, kontrolom kod uvoznika i proizvođača, sa ciljem pravilnog obračuna poreza na kafu u svim fazama (uvoz, prerada i promet).

Pojačane su mjere nadzora u Luci Bar i intenzivirana zajednička kontrola robe i putnika od strane Uprave carina i Uprave policije, putem intenziviranja aktivnosti Zajedničkog kontrolnog tima Uprave carina i Uprave policije i intenziviranja kontrola kontejnera na osnovu analize rizika, što je za cilj imalo otkrivanje slučajeva krijumčarenja robe i lica i suzbijanje nezakonitog postupanja.

Sprovedene su zajedničke aktivnosti Uprave carina, Poreske uprave, Uprave policije i Uprave za inspekcijske poslove uz primjenu sporazuma o međusobnoj saradnji u kontroli regularnosti poslovanja privrednih subjekata. Sinhronizovanim kontrolama robe i dokumentacije postigla se bolja efikasnost u otkrivanju i otklanjanju nepravilnosti, i doprinijelo smanjenju obima sive ekonomije.

Ključne poruke:

1. Uprava carina je u 2019. godini intenzivirala kontrole u cijelom postupku carinjenja robe;
2. Poseban akcenat u 2019. godini je bio na kontroli uvoza akciznih proizvoda i kafe;
3. Pojačane su zajedničke kontrolne aktivnosti u saradnji sa drugim organima državne uprave;
4. Intenzivirane su zajedničke kontrolne aktivnosti putnika i robe u Luci Bar.

VIII

PROJEKTI UPRAVA

- * projekti u Upravi carina u 2019. godini
- * projekti u Poreskoj upravi u 2019. godini

8.1. PROJEKTI U UPRAVI CARINA U 2019. GODINI²¹

Uprava carina je nastavila aktivnosti na implementaciji trgovinskih olakšica na nacionalnom nivou, ali i kroz aktivno učešće u regionalnim proektima. Tokom 2019. godine izdato je 19 odobrenja za pojednostavljeni postupak na osnovu fakture. Izdato je 8 odobrenja za pojednostavljeni postupak na osnovu knjigovodstvenog upisa. Izdato je 14 odobrenja za ovlašćenog izvoznika i obavezujućih informacija o porijeklu, kao i 6 obavezujućih informacija o svrstavanju robe u carinsku tarifu.

Validaciona misija za uzajamno priznavanje AEO²² programa, koja je održana 4.-7. novembra 2019. godine u Podgorici, je zaključila da je Uprava carina ispunila uslove za implementaciju instituta AEO i da može početi sa izdavanjem odobrenja statusa privrednicima koji ispunjavaju uslove. Izrađena su sva dokumenta potrebna za sprovođenja ovog instituta i objavljeni na web sajtu Uprave carina. Nakon misije podnijeta su 3 zahtjeva za kombinovano odobrenje. Prednosti koje privredna društva sa ovim statusom imaju su brojne, od bržeg odobravanja pojednostavljenih carinskih postupaka, podnošenja manjeg seta podataka u deklaraciji, manjeg broja fizičkih i dokumentarnih kontrola, prethodnog obavještenja da će se vršiti kontrola pošiljke, izbor mjesta vršenja kontrole, do uzajamnog priznavanja ovog statusa u drugim državama koje primjenjuju program ovlašćenog privrednog subjekta ili neki odgovarajući program.

U okviru projekta *"Podrška Upravi carina"* iz IPA 2014-NCTS, čija realizacija je započela u novembru 2019. godine, a koji se odnosi na ispunjavanje uslova za pristupanje Crne Gore Konvenciji o zajedničkom tranzitu i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom, nastavljeno je sa realizacijom aktivnosti u skladu sa planiranom dinamikom, shodno Radnim planovima. U okviru ovog Projekta koji će trajati 36 mjeseci, implementiraće se NCTS faza 5 (nova tehnička specifikacija usvojena od strane EK u novembru 2019. godine). Realizovan je Ugovor za nabavku opreme u okviru projekta.

U septembru 2019. godine započeta je implementacija Projekta *"Podrška Upravi carina u oblasti akciza"* iz sredstava EUIF, koji će trajati 14 mjeseci. Ovim projektom će biti implementirana nova nacionalna aplikacija za akcize u Carinskom informacionom sistemu Uprave carina. Sistem za upravljanje rizikom Uprave carina u kontinuitetu se unapređuje. Ažuriran je Registar rizika, koji sadrži identifikovane rizike u carinskim postupcima, sa definisanim nivoom rizika, prioritetom, tretmanom rizika i nosiocima. Intenzivno je rađeno i na jačanju kvaliteta profilisanja rizika, pri čemu je fokus usmjeren na rizike u oblasti akciznih proizvoda. Uz podršku projekta Svjetske Banke izrađen je set profila rizika za akcizne proizvode u skladu sa standardima WCO i EU najboljom praksom. U 2019. godini izvršeno je ažuriranje postojećih i izrada novih profila rizika za akcizne proizvode uz tehničku pomoć eksperata TAIEX-a.

U okviru Projekta *„SEED Maintenance“*, iz višekorisničke IPA, koji je okončan u julu 2019. godine, unaprijeđene su funkcionalnosti SEED Sistema. Od 01.01.2019. godine, u zvanično korišćenje stavljene su aplikacije za elektronske evidencije sljedećih oblasti: Povrat PDV-a, prenos gotovog novca preko državne granice, ATA karnet i Evidencija obračuna carinskog duga u putničkom prometu, a očekuje se početak realizacije SEED+ Projekta. Glavni rezultati IT komponente projekta SEED + biće IT alati koji će podržati implementaciju CEFTA Dodatnog protokola 5, kako je definisano u Aneksu I dodatnog protokola 5 – Elektronska razmjena podataka.

Uprava carina je uz podršku Njemačke Kancelarije za pomoć i saradnju (GIZ) razvila aplikaciju *„e-manifest“* koja omogućava da se pošiljke koje isporučuju operateri brze pošte obrade od strane carine i prije nego i što su dopremljene na carinsko područje Crne Gore i da u krajnjem budu brzo isporučene naručiocu, što je, u današnjim uslovima modernog poslovanja, od suštinske važnosti. Ova aplikacija je stavljena u upotrebu 1. februara 2019 godine. Takođe, Uprava carina je obezbijedila ekspertsku podršku uz pomoć GIZ-a u okviru koje je započet rad na pripremi Carinskog zakona, koji će biti u potpunosti usklađen sa Carinskim zakonom Unije.

U okviru Projekta *"Podrška implementaciji Strategije integrisanog upravljanja granicom"*, nastavljene su aktivnosti i u 2019. godini, izvršena je nabavka jednog dijela opreme za carinsku laboratoriju.

²¹ Izvor: Uprava carina

²² AEO – ovlašćeni privredni subjekt

Krajem 2019. godine raspisan je tender za nabavku laboratorijske opreme za posebne namjene, raspisan je tender za izvođenje radova u Upravi carina za poboljšanje uslova rada Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu, kao i tender za nabavku kompjuterske opreme za granične prelaze. U okviru pomenute podrške, u septembru 2019. godine, počela je realizacija Projekta *“Implementacija informacionog Sistema za nadzor”* koja će trajati 12 mjeseci.

Ključne poruke:

Uprava carina je u 2019. godini realizovala brojne projekte, među kojim se izdvajaju:

1. *„Podrška Upravi carina“* koji je započet u novembru 2019. godine i trajaće 36 mjeseci;
2. *„Podrška Upravi carina u oblasti akciza“* koji je započet u septembru 2019. godine i trajaće 12 mjeseci;
3. *„SEED Maintenance“* koji je okončan u julu 2019. godine;
4. Razvoj aplikacije *„e-mainfest“* koja je stavljena u upotrebu 1. februara 2019. godine;
5. Projekat *“Podrška implementaciji Strategije integrisanog upravljanja granicom”*, koji je nastavljen i u 2019. godini;
6. Projekat *“Implementacija informacionog Sistema za nadzor”* koji će trajati 12 mjeseci.

8.2. PROJEKTI U PORESKOJ UPRAVI U 2019. GODINI

Poreska uprava je u 2019. godini realizovala brojne projekte. Među značajnijim izdvaja se projekat *IPA2014 “Dalje jačanje administrativnih kapaciteta PU u cilju ispunjavanja uslova iz poglavlja 16 - oporezivanje”*, koji je vrijedan 1.000.000,00€, od čeka je 100.000,00€ kontribucija države. Projekat se sastojao iz 4 komponente:

- * Dalje usaglašavanje zakonodavstva sa zakonima Evropske unije,
- * Obuka zaposlenih u Poreskoj upravi,
- * Razmjena informacija sa akcentom na rad i funkcionisanje CLO kancelarije²³,
- * Interoperabilnost i interkonektivnost IT sistema Poreske uprave sa sistemima Evropske unije (u dijelu izrade strateških dokumenata).

Takođe, veliki značaj ima i projekat koji se finansira sredstvima Evropske Komisije – *Višekorisnička IPA*, a odnosi se na jačanje administrativnih kapaciteta zemalja zapadnog Balkana. U 2019. godini realizovano je 7 posjeta i jedna godišnja misija a projekat realizuju konsultanti Međunarodnog Monetarnog Fonda. Oblasti koje su u 2019. godini pokrivene su: Veliki poreski obveznici, Sektor za Ljudske resurse, praćenje Izvještaja o ključnim indikatorima uspjehnosti (KPI) na mjesečnom i kvartalnom nivou, analiza rizika izrada i praćenje Izvještaja o preporukama MMF-a na kvartalnom nivou.

Razvoj Informacionog sistema Poreske uprave predviđen je kroz Projekat RARP, odnosno Projekat *“Reforma poreske administracije”*. Razvojni cilj projekta *“Reforma poreske administracije u Crnoj Gori”* koji Vlada Crne Gore sprovodi u Poreskoj upravi je da poboljša djelotvornost operativnih funkcija Poreske uprave Crne Gore i smanji troškove poreskih obveznika (pravnih lica) prilikom poštovanja poreskih obaveza. Dugoročna vizija Crne Gore je poreska administracija sa modernizovanim poslovnim procesima zasnovanim na riziku koji doprinose efikasnoj naplati poreza i

²³ CLO – centralna kancelarija za vezu

doprinosa za socijalno osiguranje iz svih izvora privredne djelatnosti. Porast u izmirivanju poreskih obaveza generisaće veći priliv prihoda iz kojih će se obezbjeđivati osnovne usluge za građane. Poboljšanja kapaciteta poreske administracije takođe će doprinijeti ostvarivanju cilja zemlje za pristupanje Evropskoj uniji i ekonomsku integraciju sa državama članicama Evropske unije. RARP projekat obuhvata četiri komponente, i to:

Komponenta 1 – Institucionalni razvoj: Ova komponenta će pomoći u jačanju strateškog fokusa rukovodstva, povećati pažnju usmjerenu na integritet, ojačati upravljanje kadrovima i obukom, razvoj analitičkih kapaciteta neophodnih da podrže strateško upravljanje u Poreskoj upravi Crne Gore, poboljšati pravni okvir i funkciju žalbi i uspostaviti moderno upravljanje prihodima. Prva potkomponenta usmjerena je na institucionalni i organizacioni razvoj, poboljšanje strateškog fokusa i planiranje kapaciteta; jačanje izvršnih, upravnih, tehničkih i operativnih kapaciteta. Druga potkomponenta usmjerena je na jačanje kapaciteta za upravljanje procesom promjena. Ova potkomponenta podržaće proces promjena i jačanje posvećenosti svih zaposlenih i olakšaće institucionalni razvoj Poreske uprave Crne Gore. Treća potkomponenta ojačaće kapacitet Poreske uprave Crne Gore za koordinaciju implementacije projekta. Ova potkomponenta će finansirati angažovanje upravljačke i administrativne podrške projektu kako bi se obezbijedila potrebna stručnost za upravljanje projektom tokom implementacije. Ova potkomponenta će takođe finansirati i fiducijarne aktivnosti vezane za projekat. Kada je u pitanju kontrola kvaliteta, potpisan je ugovor sa konsultantskom firmom, koja će pružiti usluge kontrole kvaliteta tokom trajanja implementacije projekta, tj. pružiće detaljan pregled, smjernice, kao i evaluaciju ključnih rezultata prilikom uvođenja novog integrisanog informacionog sistema. Prva ugovorena aktivnost se odnosi na provjeru kvaliteta Dokumenta funkcionalnih zahtjeva. U funkciji pripreme Strategije za upravljanje promjenama, izabrani konsultant je pripremio okvir sa glavnim elementima Strategije, kao i započeo rad na izradi Strategije.

Komponenta 2 - Poslovni procesi: Ova komponenta podržava modernizaciju poslovnih procesa i poboljšanja operativne efikasnosti Poreske uprave Crne Gore. Ova komponenta ima tri potkomponente. Prva potkomponenta uvodi najbolje međunarodne prakse u operativne funkcije Poreske uprave Crne Gore, jača registraciju i obradu poreskih prijava, formalizuje analizu rizika u izboru kontrola i kod aktivnosti sprovođenja, poboljšava poslovnu analitiku da identifikuje gdje ograničena sredstva Poreske uprave Crne Gore treba da budu raspoređena da bi se postigli najbolji rezultati ili ispunili posebni ciljevi Poreske uprave Crne Gore, kao i poboljšao kapacitet Poreske uprave Crne Gore za borbu protiv prevara i krivičnih istraga. Druga potkomponenta će se fokusirati na prečišćavanje i racionalizaciju podataka iz postojećeg sistema, kao i unaprijeđenje IT infrastrukture. U prethodnom periodu, konsultantska firma je započela svoj angažman, kojim je, između ostalog, predviđena:

- * priprema Strategije čišćenja podataka i generalnog plana čišćenja i konverzije podataka;
- * definisanje detaljne procedure za čišćenje podataka, obuku i upravljanje internim timom za čišćenje podataka (poslovni i IT korisnici);
- * kontrola implementacije procesa i savjeti u vezi čišćenja podataka;
- * priprema sistema za migraciju podataka sa starih sistema na novi sistem, kao i savjetodavne usluge u procesu pripreme testne i produkcione migracije podataka.

U martu 2020. godine je formalno završena ugovorena prva faza, tj. završena je Strategija čišćenja podataka, Akcioni plan, Katalog podataka, kao i Lista identifikovanih problema. Započeta je realizacija druge faze, koja se odnosi na pripremu procedura za čišćenje, kao i obuku zaposlenih koji će biti uključeni u sami proces čišćenja. Treća potkomponenta će se fokusirati na pripremu specifikacija za novi integrisani sistem upravljanja prihodima (IRMS); nabavku i prilagođavanje komercijalnog IRMS sistema koji će zamijeniti postojeći sistem. Nakon sprovedene procedure, izabrana je konsultantska firma koja će pružiti usluge za izradu tehničko - infrastrukturne arhitekture budućeg informacionog sistema. Tokom marta 2020. godine, obavljen je niz konferencijskih razgovora u funkciji razmjene mišljenja, kao i davanja komentara na dostavljene radne verzije dokumentacije. Završetak kompletne dokumentacije, tj. cjelokupnog konsultantskog angažmana se očekuje u prvoj polovini aprila 2020. godine.

U predhodnom periodu, u procesu pisanja Dokumenta funkcionalnih zahtjeva, završen je opis postojećih poslovnih procesa/stanja („AS IS“). Kako je utvrđena potreba za konsultantskim uslugama u određenim oblastima rada, a radi boljeg i preciznijeg definisanja tzv. „TO BE“ / budućih funkcionalnosti

u novom Integrisanom IT sistemu za upravljanje prihodima, u oktobru 2019. godine je izabrana konsultantska firma, sa rokom završetka posla od 5 mjeseca, a koji je završen u drugoj polovini marta 2020. godine. U skladu sa Projektnim zadatkom, konsultantska firma je pripremila Početni izvještaj kojim je definisana metodologija za realizaciju posla, uključujući detaljno razrađen plan aktivnosti sa opredjeljenim resursima. U skladu sa početnim izvještajem, fokus aktivnosti je bio na realizaciji aktivnosti iz oblasti unutrašnje kontrole i integriteta, poreske kontrole, poreskih prijava i računovodstva, kao i usluga koje se pružaju poreskim obveznicima. U okviru navedenih oblasti, realizovane su posjete relevantnih eksperata, i sve aktivnosti su realizovane u skladu sa usvojenim planom.

IT savjetnik je zajedno sa radnim grupama radio na definisanju budućih funkcionalnosti novog IT sistema (oblast žalbi i registracije), obezbjeđujući koordinaciju između radnih grupa, u funkciji pripreme Dokumenta funkcionalnih zahtjeva. U skladu sa definisanim rokom (mart 2020. godine), radne grupe su intenzivno radile na dostavi svih neophodnih inputa. Takođe, nastavljen je rad na opisu budućeg stanja za poresku kontrolu i naplatu. U toku je rad na pripremi Projektnog zadatka za uvođenje "Data warehouse / Skladište podataka" sistema, koji je planirano da bude operativan prije puštanja u funkciju novog IT integrisanog sistema.

Komponenta 3 – Usluge poreskim obveznicima: Ova komponenta će finansirati aktivnosti vezane za: modernizaciju usluga koje se pružaju poreskim obveznicima, kao i unaprjeđenje razumijevanja regulative koja se odnosi na naplatu prihoda, procedura, prava i obaveza poreskih obveznika, kako bi se na taj način smanjilo opterećenje poreskih obveznika prilikom izvršavanja poreskih obaveza. Kroz ovu komponentu će se razmotriti postojeće usluge koje se pružaju poreskim obveznicima, kao i identifikovati preporuke za poboljšanja.

Komponenta 4 – E-fiskalizacija: Tenderski postupak za izbor informacionog sistema Poreske uprave koji je raspisan u 2019. godini je okončan i proglašen neuspješnim, a 4. marta 2020. godine je objavljen novi tenderski postupak. Prvobitno je u planu bilo da tenderski postupak treba biti završen do 14. aprila 2020. godine a isti će biti produžen za još 14 dana i u planu je da ponuđač bude izabran do kraja maja tekuće godine, dok uspostavljanje testnog perioda je u planu završiti do kraja juna. U toku su aktivnosti oko izrade pravilnika kojim će se detaljno razraditi procedure za primjenu Zakona, a Ministarstvo finansija je dobilo pozitivno mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo i materijal je upućen Vladi Crne Gore na usvajanje. Sistem elektronske fiskalizacije u prometu roba i usluga biće usmjeren ka širenju poreske baze, tj. uvođenju svih poreskih obveznika u ovaj sistem. Očekuje se da će navedeno imati direktnog uticaja na smanjenje nivoa sive ekonomije u prometu roba i usluga. Opšti ciljevi ovog projekta su:

- * smanjenje sive ekonomije,
- * povećanje budžetskog prihoda,
- * borba protiv nelojalne konkurencije,
- * podizanje svijesti građana o važnosti uzimanja računa,
- * bolja kontrola komercijalnih transakcija između poreskih obveznika,
- * povećanje poreske discipline,
- * smanjenje poreskih prevara i utaja.

E-Fiskalizacija se odnosi na fiskalizaciju gotovinskih i bezgotovinskih transakcija u prometu roba i usluga (B2C i B2b transakcija). Crna Gora je prva zemlja u regionu koja uvodi fiskalizaciju u bezgotovinskim transakcijama. Osnovni ciljevi ovog projekta koji se odnosi na e-Fiskalizaciju bezgotovinskog plaćanja (B2B) u realnom vremenu su:

- * spriječiti utaju poreza u bezgotovinskim transakcijama,
- * podići svijest poreskih obveznika (B2B) o važnosti uzimanja/trazjenja računa (račun koji PUCG ne verifikuje ne može služiti kao valjani komercijalni dokument – nema garancija, zamjene, niti se može pokrenuti nijedna mjera prinudne naplate),
- * suzbijanje nelojalne konkurencije,
- * povećavanje efikasnosti u administrativnim procesima,
- * smanjivanje administrativnog tereta za preduzetnike,
- * smanjenje sive ekonomije.

Poreska uprava Crne Gore imaće uvid u svaki izdati fiskalni račun koji je plaćen u gotovini ili bezgovinskim putem, u realnom vremenu, preko stalne internet veze kojom je poreski obveznik povezan sa Poreskom upravom.

Ključne poruke:

Poreska uprava je u 2019. godini sprovodila brojne projekte, među kojim se izdvajaju sljedeći:

1. *IPA2014 "Dalje jačanje administrativnih kapaciteta PU u cilju ispunjavanja uslova iz poglavlja 16 – oporezivanje;*
2. *Višekorisnička IPA;*
3. *"RARP Projekat".*

Projekat „*Reforma poreske administracije*“ je jedan od bitnijih projekata koji je sproveden tokom 2019. godine, te se kontinuitet sprovođenja aktivnosti na njegovoj punoj realizaciji nameće kao jedan od glavnih zadataka Poreske uprave u narednom periodu.